

DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 8 juli 1999 *

I mål C-199/92 P,

Hüls AG, Marl (Tyskland), företrätt först av advokaten H.-J. Herrmann, Köln, därefter av advokaten F. Montag, Köln, delgivningsadress: advokatbyrå Loesch och Wolter, 8, rue Zithe, Luxemburg,

klagande,

med stöd av

DSM NV, Heerlen (Nederländerna), företrätt av advokaten I.G.F. Cath, Haag, delgivningsadress: advokatbyrå L. Dupong, 14a, rue des Bains, Luxemburg,

intervenient i överklagandet,

angående överklagande av dom meddelad den 10 mars 1992 av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (första avdelningen) i mål T-9/89, Hüls mot kommissionen (REG 1992, s. II-499), i vilket det förs talan om ogiltigförklaring av denna dom,

* Rättegångsspråk: tyska.

i vilket den andra parten är:

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av juridiske rådgivaren G. zur Hausen och B. Jansen, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, delgivningsadress: C. Gómez de la Cruz, rättstjänsten, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

svarande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P.J.G. Kapteyn samt domarna G.F. Mancini (referent), G. Hirsch, J.L. Murray och H. Ragnemalm,

generaladvokat: G. Cosmas,

justitiesekreterare: biträdande justitiesekreteraren H. von Holstein och avdelningsdirektören D. Louterman-Hubeau,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid sammanträdet den 12 mars 1997,

och efter att den 15 juli 1997 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Hüls AG (nedan kallat Hüls) har genom ansökan, som inkom till domstolens kansli den 14 maj 1992, med stöd av artikel 49 i EG-stadgan för domstolen ingett ett överklagande av dom meddelad den 10 mars 1992 av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt i mål T-9/89, Hüls mot kommissionen (REG 1992, s. II-499, nedan kallad den överklagade domen).

Bakgrund och förfarande vid förstainstansrätten

- 2 Bakgrunden till överklagandet är, enligt den överklagade domen, följande.
- 3 Flera företag inom den europeiska industrin för petrokemiska produkter har vid förstainstansrätten väckt talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 86/398/EEG av den 23 april 1986 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget (IV/31.149—Polypropen), (EGT L 230, s. 1 [beslutet är inte tillgängligt på svenska], nedan kallat polypropenbeslutet).
- 4 Enligt kommissionens uppgifter, som på denna punkt bekräftas av förstainstansrätten, försörjde, före år 1977, tio producenter marknaden för polypropen. Fyra av dessa producenter, Montedison SpA (nedan kallat Monte), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc (nedan kallat ICI) och Shell International Chemical Company (nedan kallat Shell), innehade tillsammans 64 procent av marknaden. Efter utgången av de huvudpatent som innehafts av Monte uppträdde år 1977 nya producenter på marknaden, vilket innebar en väsentlig

ökning av produktionskapaciteten som dock inte åtföljdes av någon motsvarande ökning av efterfrågan. Detta ledde till ett utnyttjande av produktionskapaciteten på mellan 60 procent år 1977 och 90 procent år 1983. Var och en av producenterna som under denna tid var etablerade i gemenskapen sålde inom alla eller nästan alla medlemsstater.

- 5 Hüls var en av de producenter som försörjde marknaden år 1977. Dess marknadsandel på den västeuropeiska marknaden uppgick till mellan 4,5 och 6,5 procent.

- 6 Till följd av samtidiga undersökningar hos flera företag i sektorn riktade kommissionen en begäran om upplysningar till flera företag i enlighet med artikel 11 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8). Det framgår av punkt 6 i den överklagade domen att kommissionen med ledning av erhållna upplysningar kom fram till att de berörda producenterna mellan år 1977 och år 1983, i strid med artikel 85 i EG-fördraget (nu artikel 81 EG), genom en rad prisinitiativ regelbundet fastställt målpriser samt utarbetat ett system för årlig kontroll av försäljningen i syfte att mellan sig dela upp den disponibla marknaden enligt överenskomna procentsatser eller volymer. Därför beslöt kommissionen att inleda ett förfarande enligt artikel 3.1 i förordning nr 17 och att tillställa flera företag, däribland Hüls, ett skriftligt meddelande om anmärkningar.

- 7 Vid slutet av detta förfarande fattade kommissionen polypropenbeslutet, i vilket den konstaterade att Hüls hade överträtt bestämmelserna i artikel 81.1 EG genom att, vad avser Hüls, tillsammans med andra företag, från en obestämd tidpunkt mellan år 1977 och år 1979 till åtminstone november 1983, delta i ett

avtal och ett samordnat förfarande som gick tillbaka till mitten av år 1977 och enligt vilka de producenter som förser den gemensamma marknadens territorium med polypropen

- tog kontakt med varandra och regelbundet träffades (sedan början av år 1981 två gånger i månaden) inom ramen för hemliga sammanträden för att diskutera och slå fast sin affärsstrategi,

- periodiskt fastställde "målpriser" (eller minimipriser) för försäljningen av produkten i var och en av gemenskapens medlemsstater,

- kom överens om diverse åtgärder för att underlätta genomförandet av sådana målpriser, inklusive (och huvudsakligen) tillfälliga begränsningar av produktionen, utbyte av detaljerade upplysningar om sina leveranser, hållande av lokala sammanträden och från och med slutet av år 1982 ett system med "account management" i syfte att genomföra prishöjningar gentemot vissa kunder,

- företog samtidiga prishöjningar för att genomföra de nämnda målen,

- delade upp marknaden genom att ge varje producent ett årligt försäljningsmål eller en årlig "försäljningskvot" (år 1979, år 1980 och under åtminstone en del av år 1983) eller, i brist på ett slutgiltigt avtal för hela året, genom att kräva att producenterna begränsade sin månatliga försäljning genom hänvisning till en föregående period (år 1981 och år 1982) (artikel 1 i polypropenbeslutet).

- 8 Kommissionen förelade därefter de olika berörda företagen att omedelbart upphöra med nämnda överträdelser och i framtiden avhålla sig från varje avtal eller samordnat förfarande som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat. Kommissionen förelade även företagen att omedelbart upphöra med varje system för utbyte av upplysningar av den art som i allmänhet betraktas som affärshemligheter och se till att varje system för utbyte av allmän information (som t.ex. Fides) administreras på ett sådant sätt att det utesluter all information som gör det möjligt att identifiera flera enskilda producenters beteende (artikel 2 i polypropenbeslutet).
- 9 Hüls ålades böter på 2 750 000 ECU eller 5 898 447,50 DM (artikel 3 i polypropenbeslutet).
- 10 Hüls väckte den 2 augusti 1986 talan om ogiltigförklaring av detta beslut vid domstolen, som genom beslut av den 15 november 1989 hänsköt målet till förstainstansrätten i enlighet med rådets beslut 88/591/EKSG, EEG, Euratom av den 24 oktober 1988 om upprättandet av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (EGT L 319, s. 1; svensk specialutgåva, område 1, volym 2, s. 89).
- 11 Hüls yrkade vid förstainstansrätten att denna skulle ogiltigförklara polypropenbeslutet eller, i andra hand, nedsätta de böter som ålagts bolaget samt i vart fall förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.
- 12 Kommissionen yrkade att talan skulle ogillas och att sökanden skulle förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.
- 13 Genom en skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 4 mars 1992 hemställde Hüls om att förstainstansrätten, på grund av kommissionens uttalanden vid den muntliga förhandlingen i de förenade målen T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89,

T-98/89, T-102/89 och T-104/89, BASF m.fl. mot kommissionen (REG 1992, s. II-315, svensk specialutgåva, volym 12, nedan kallad förstainstansrättens PVC-dom), enligt artiklarna 62, 64, 65 och 66 i förstainstansrättens rättegångsregler, skulle uppskjuta dagen för meddelande av dom, återuppta det muntliga förfarandet och besluta att ytterligare bevisupptagning skulle ske.

Den överklagade domen

Fastställelse av överträdelsen — Fastställelse av de faktiska omständigheterna

Systemet med regelbundna sammanträden

- 14 Vad gäller systemet med regelbundna sammanträden mellan polypropenproducenterna för perioden från år 1977 till slutet av år 1978 eller början av år 1979 har förstainstansrätten, först och främst i punkt 96, ansett att den enda bevisning som kommissionen har presenterat för att styrka att Hüls deltog i dessa sammanträden under den ifrågavarande perioden var ICI:s svar på begäran om upplysningar. I punkt 97 har förstainstansrätten konstaterat att ICI:s svar, i den utsträckning som det räknar Hüls till de regelbundna deltagarna i sammanträdena, uttryckligen avser detta bolags deltagande i "chef"- och "expert"-sammanträdena, dock utan att ange från vilken tidpunkt. Med stöd av ICI:s svar på begäran om upplysningar har förstainstansrätten i, punkt 99, uttalat att dessa sammanträden inleddes under slutet av år 1978 eller början av år 1979 och att de delar av ICI:s svar som kommissionen har åberopat för att styrka att Hüls deltog i sammanträdena redan från december 1977 inte avser dessa sammanträden utan ad hoc-sammanträden. I punkt 102 har förstainstansrätten därav dragit slut-

satsen att kommissionen inte har kunnat presentera någon som helst bevisning som styrker att Hüls deltog i överträdelsen före slutet av år 1978 eller början av år 1979 och därför inte har förmått styrka detta deltagande.

15 Beträffande perioden från slutet av år 1978 eller början av år 1979 till november 1983 har förstainstansrätten, i punkt 114, konstaterat att ICI i sitt svar på begäran om upplysningar, till skillnad från två andra producenter, räknade Hüls till de regelbundna deltagarna i "chef"- och "expert"-sammanträdena utan tidsmässig begränsning. Förstainstansrätten har tolkat detta svar på så sätt att Hüls deltog i dessa sammanträden redan från det att systemet med regelbundna "chef"- och "expert"-sammanträden inleddes, vilket skedde i slutet av år 1978 eller början av år 1979. Förstainstansrätten har, i punkt 115, uttalat att ICI:s svar styrktes av uppgiften att Hüls försäljningssiffror hade noterats bredvid Hüls namn i olika tabeller som hade återfunnits hos ICI, Atochem SA och SA Hercules Chemicals NV och att det inte var möjligt att upprätta dessa tabeller på grundval av de statistiska uppgifterna i Fidessystemet samt att ICI i sitt svar på begäran om upplysningar beträffande dessa tabeller hade uppgett att "källan för siffrorna i denna tabell som motsvarar de faktiska siffrorna måste vara producenterna själva". Till denna uppgift måste enligt förstainstansrätten — punkt 116 — läggas att Hüls svar på begäran om upplysningar var ofullständigt, då detta bolag hade underlåtit att nämna att det hade deltagit i ett sammanträde år 1981, vilket framgick av ett protokoll. Förstainstansrätten har, i punkt 117, vidare angett att Hüls inför rätten vidgått att det hade deltagit i regelbundet i sammanträden under åren 1982 och 1983, men att bolaget i sitt svar på begäran om upplysningar hade påstått att det inte hade deltagit i några sammanträden före halvårsskiftet 1982.

16 Förstainstansrätten har därav, i punkt 118, dragit slutsatsen att kommissionen med rätta kunde utgå från att Hüls deltog i polypropenproducenternas regelbundna sammanträden från slutet av år 1978 eller början av år 1979 till slutet av september 1983. I punkt 119 har förstainstansrätten uttalat att kommissionen, med stöd av de uppgifter som ICI lämnade i sitt svar på begäran om upplysningar och som bekräftades av många sammanträdesprotokoll, med rätta kunde anta att syftet med sammanträdena i synnerhet var att fastställa mål för priser och försäljningsvolym. Enligt punkt 121 i den överklagade domen har kommissionen även med utgångspunkt i ICI:s svar rörande frekvensen av "chef"- och "expert"-sammanträdena samt av sammanträdenas identiska karaktär och syfte med rätta dragit slutsatsen att dessa ingick i ett system med regelbundna sammanträden.

- 17 Förstainstansrätten har, i punkterna 122—125, tillagt att de argument som Hüls hade framfört för att visa att dess deltagande i sammanträdena inte kunde klandras inte kunde godtas. Detsamma gäller enligt förstainstansrätten påståendet att Hüls såsom mindre producent inte hade kunnat utevara från sammanträdena, eftersom bolaget hade kunnat upplysa kommissionen om dessa sammanträden och begära att den satte stopp för dem. Samma sak gäller Hüls strategi att övergå från basprodukter till specialprodukter, vilket enligt detta bolag gav upphov till en intressekonflikt mellan Hüls och de andra producenterna, med hänsyn till att förstainstansrätten hade konstaterat att diskussionerna avseende försäljningsvolymerna även avsåg specialprodukter. Beträffande den desinformation och de mentala förbehåll som Hüls påstår sig ha praktiserat har förstainstansrätten konstaterat att bolaget i vart fall hade gett sina konkurrenter intrycket att det deltog i sammanträdena med samma inställning som dessa.
- 18 I punkt 126 har förstainstansrätten därav dragit slutsatsen att det ankom på Hüls att visa att det deltagit i sammanträdena utan någon som helst konkurrensfientlig inställning genom att styrka att bolaget hade förklarat för sina konkurrenter att det deltog i sammanträdena med en annan inställning än dessa. Förstainstansrätten har i punkt 127 uttalat att de argument som Hüls grundar på sitt beteende på marknaden inte kan utgöra något bevis för att bolaget saknade konkurrensfientlig inställning. Även om man skulle anta att Hüls konkurrenter visste om att bolagets beteende på marknaden inte hade något samband med innehållet i dessa sammanträden, visar enbart den omständigheten att det utbytte upplysningar som utgjordes av företagshemligheter att Hüls hade en konkurrensfientlig inställning.
- 19 Förstainstansrätten har, i punkt 129, därav dragit slutsatsen att kommissionen förmått styrka att Hüls regelbundet deltog i producenternas regelbundna sammanträden mellan slutet av år 1978 eller början av år 1979 och september 1983, att syftet med dessa sammanträden i synnerhet var att fastställa mål för priser och försäljningsvolymerna och att dessa sammanträden ingick som en del av ett system.

Prisinitiativen

20 I punkt 167 har förstainstansrätten konstaterat att protokollen från polypropenproducenternas regelbundna sammanträdena visar att de producenter som deltog i dessa sammanträden där kom överens om de i polypropenbeslutet omtalade prisinitiativen. I punkt 168 anges att eftersom det är styrkt att Hüls deltog i dessa sammanträden kan detta bolag inte hävda att det inte gick med på de prisinitiativ som där beslutades, organiserades och kontrollerades utan att lägga fram några bevis till stöd för detta påstående. I punkt 170 har förstainstansrätten uttalat att Hüls argumentation att bolaget inte tog någon hänsyn till resultaten av sammanträdena då det bestämde sitt beteende på marknaden i prishänseende inte kan anses vara en omständighet som bekräftar bolagets påstående att det inte samtyckt till de prisinitiativ som avtalades vid sammanträdena, utan på sin höjd tjäna som bevis för att Hüls inte hade genomfört resultatet av dessa sammanträden. Enligt punkt 171 ansåg producenterna själva att resultaten från sammanträdena var positiva, trots de stora skillnaderna mellan de faktiskt tillämpade priserna och målpriserna.

21 I punkt 172 har förstainstansrätten konstaterat att Hüls i alla händelser genomförde resultaten av sammanträdena i högre grad än som bolaget gjort gällande. Detta gäller i vart fall för tiden efter år 1982, beträffande vilken kommissionen kunde presentera prisinstruktioner som utfärdats av Hüls vilka motsvarade de målpriser som faststälts vid sammanträdena och andra producenters prisinstruktioner. Beträffande Hüls påstående att de utfärdade prisinstruktionerna varit av rent intern art har förstainstansrätten, i punkt 173, uttalat att instruktionerna visserligen varit interna i den mening att de riktades till försäljningsavdelningarna från huvudkontoret, men att de hade skickats för att genomföras och få externa effekter. I punkt 174 har förstainstansrätten tillagt att kommissionen med rätta av ICI:s svar på begäran om upplysningar kunnat dra den slutsatsen att initiativen ingick i ett system för fastställelse av målpriser, vilket fortsatte att gälla även då diskussionerna mellan producenterna inte hade lett till fastställelsen av ett bestämt mål. I punkt 175 har förstainstansrätten slutligen konstaterat att även om det sista sammanträdet mellan producenterna som kommissionen har kunnat styrka ägde rum den 29 september 1983 så hade olika producenter mellan den 20 september och den 25 oktober 1983 skickat samstämmiga prisinstruktioner, vilket innebar att kommissionen på goda grunder kunde anta att producenternas sammanträden fortsatte att ha effekt till november 1983.

- 22 Förstainstansrätten har därav, i punkt 177, dragit slutsatsen att kommissionen har förmått styrka att Hüls var en av de producenter som enades om de i polypropenbeslutet nämnda prisinitiativen och att dessa initiativ ingick i ett system och att initiativen fortsatte att ha effekt till november 1983.

Åtgärderna för att främja genomförandet av prisinitiativen

- 23 I punkt 189 har förstainstansrätten ansett att polypropenbeslutet skall tolkas på så sätt att var och en av producenterna läggs till last att i sammanträden vid skilda tidpunkter tillsammans med andra producenter ha beslutat ett komplex av åtgärder för att skapa gynnsamma villkor för prishöjningar, särskilt genom en artificiell minskning av utbudet av polypropen, varvid genomförandet av åtgärderna enligt en gemensam överenskommelse skulle fördelas mellan de olika producenterna med hänsyn till deras särskilda situation. I punkt 190 har förstainstansrätten konstaterat att Hüls hade samtyckt till dessa åtgärder genom att delta i de sammanträden vid vilka detta komplex av åtgärder beslutades, eftersom bolaget inte förebragt något bevis för motsatsen.
- 24 Vad gäller kundstyrningssystemet ("account leadership") har förstainstansrätten, i punkt 191, konstaterat att Hüls deltog i fyra sammanträden vid vilka detta system diskuterades av producenterna och att det av protokollen från dessa sammanträden framgår att Hüls vid sammanträdena lämnade vissa upplysningar om sina kunder. Enligt punkt 192 styrks genomförandet av detta system av protokollet från sammanträdet den 3 maj 1983 och av ICI:s svar på begäran om upplysningar. I punkterna 193—196 har förstainstansrätten uttalat att detta konstaterande inte kullkastades av Hüls argument att det förekom avsevärda kundförflyttningar mellan år 1982 och år 1983, den omständigheten att Hüls namn förekom inom parentes på en tabell som utgjorde en bilaga till protokollet från sammanträdet den 2 december 1982 och skillnaderna mellan denna tabell och den tabell som utgjorde bilaga till protokollet från sammanträdet den 2 september 1982.

- 25 Förstainstansrätten har dessutom, i punkt 197, konstaterat att Hüls i sitt svar på begäran om upplysningar vidgått att det deltog i lokala sammanträden i Danmark, vilka, såsom framgår av protokollet från sammanträdet den 2 november 1982, hade till syfte att säkerställa tillämpningen av de beslutade åtgärderna på lokal nivå. Slutligen har förstainstansrätten, i punkt 198, gjort bedömningen att protokollet från sammanträdet den 2 december 1982 och ICI's svar på begäran om upplysningar otvivelaktigt visade att vissa producenter, däribland de tyska producenterna, hade utövat påtryckningar gentemot motsträviga producenter.
- 26 I punkt 199 har förstainstansrätten därav dragit slutsatsen att kommissionen har förmått styrka att Hüls förekom bland de polypropenproducenter som enades om åtgärder för att underlätta genomförandet av de i polypropenbeslutet nämnda prisinitiativen.

Avsättningsmål och kvoter

- 27 Förstainstansrätten har för det första, i punkt 231, erinrat om att Hüls från och med slutet av år 1978 eller början av år 1979 regelbundet deltog i polypropenproducenternas regelbundna sammanträden där man diskuterade de olika producenternas försäljningsvolym och utbytte informationer om denna fråga. I punkt 232 har förstainstansrätten uttalat att parallellt med Hüls deltagande i dessa sammanträden förekom bolagets namn i de tabeller som hade upptäckts hos polypropenproducenterna och vars innehåll klart visar att syftet med desamma var att lägga fast mål för försäljningsvolym. Kommissionen kunde därför med rätta anta att innehållet i tabellerna, som måste ha baserats på informationer från producenterna och inte på statistik från Fidessystemet, vad gäller Hüls, härrörde från de uppgifter som detta bolag själv hade lämnat inom ramen för sammanträdena. I punkt 233 har förstainstansrätten konstaterat att den terminologi som användes i tabellerna avseende åren 1979 och 1980 visade att producenterna hade ingått en överenskommelse.

- 28 Vad särskilt gäller år 1979 har förstainstansrätten, i punkterna 234 och 235, angett att protokollet från sammanträdet den 26 och 27 september 1979 samt tabellen "Producer's Sales to West Europe" som tagits i beslag hos ICI vederlägger Hüls påstående att det inte förekom något kvotssystem år 1979.
- 29 I punkterna 236—239 har förstainstansrätten beträffande år 1980 konstaterat att fastläggandet av målen för försäljningsvolymen för hela detta år framgår av tabellen av den 26 februari 1980 som återfanns hos Atochem SA samt av protokollen från sammanträdena under januari 1981. Skillnaden mellan siffrorna som förekommer i de båda källorna beror enligt förstainstansrätten på att producenternas prognoser hade måst revideras nedåt. Förstainstansrätten har bedömt att omständigheten att de "mål" som Hüls tilldelades var identiska i de olika tabellerna för åren 1980 och 1981 inte är relevant och att uppgiften "to be rechecked" som förekommer i tabellen av den 26 februari 1980 inte innebär ett ifrågasättande av att det förelåg en överenskommelse, utan endast visar att kontroller skulle göras vid denna tidpunkt. Förstainstansrätten har tillagt att protokollet från sammanträdena i januari 1981 visar att Hüls hade meddelat sina försäljningssiffror för år 1980 för att de skulle jämföras med de försäljningsvolymen som var fastlagda och godkända för år 1980.
- 30 I punkterna 240—245 har förstainstansrätten, vad gäller år 1981, konstaterat att det lades producenterna till last att de deltog i förhandlingar som syftade till en överenskommelse om kvoter, att de upplyste varandra om sina "önskemål", att de såsom en övergångsåtgärd träffade en överenskommelse om att minska sin månatliga försäljning för februari och mars till en tolfedel av 85 procent av det avtalade "målet" för år 1980, att de tilldelade sig samma teoretiska kvot för resten av året som förra året, att de vid sammanträdena tillkännagav sina försäljningar och, slutligen, att de kontrollerade om försäljningarna överensstämde med den tilldelade kvoten. Enligt förstainstansrätten förelåg det en rad bevis för att de ovannämnda förhandlingarna verkligen hade ägt rum och att "önskemål" hade tillkännagetts. Dessa bevis utgjordes av tabeller och en intern anteckning hos ICI. Överenskommelsen om övergångsåtgärderna under februari och mars 1981 framgår av protokollet från sammanträdena för januari 1981. Att producenterna tilldelade sig samma teoretiska kvot för resten av året som förra året och att de kontrollerade att den tilldelade kvoten iakttogs genom att de varje månad utbytte sina försäljningssiffror framgår av en jämförelse mellan tre olika tabeller, nämligen en tabell av den 20 december 1981, en odaterad tabell med överskriften "Scarti per società" som återfanns hos ICI och ytterligare en odaterad tabell som också återfanns hos ICI. Hüls deltagande i dessa olika

aktiviteter framgår av att bolaget deltog i de sammanträden under vilka dessa aktiviteter förekom och av att bolagets namn nämndes i de olika ovannämnda dokumenten.

- 31 I punkterna 246—249 har förstainstansrätten, vad gäller år 1982, konstaterat att det lades producenterna till last att de deltog i förhandlingar som syftade till en överenskommelse om kvoter, att de upplyste varandra om sina "önskemål" angående avsättning, att de i avsaknad av en slutlig överenskommelse under första halvåret upplyste varandra om sina månatliga försäljningar och jämförde dem med den procentuella andel som uppnåtts under förra året samt under andra halvåret bemödade sig om att begränsa sina månatliga försäljningar till den procentuella andel av den totala marknaden som de uppnått under det första halvåret. Att dessa förhandlingar verkligen hade ägt rum och att "önskemål" hade tillkännagetts framgår enligt förstainstansrätten av ett dokument med titeln "Scheme for discussions 'quota system 1982'", en anteckning av ICI med överskriften "Polypropylene 1982, Guidelines", en tabell av den 17 februari 1982 och av en tabell på italienska som utgjorde ett komplext förslag. De åtgärder som vidtogs för det andra halvåret framgår av ett protokoll från sammanträdet den 13 maj 1982. Genomförandet av dessa åtgärder framgår av protokollen från sammanträdena den 9 juni, den 20 och 21 juli samt den 20 augusti 1982. Beviset för de åtgärder som vidtogs för det andra halvåret utgörs av protokollet från sammanträdet den 6 oktober 1982 och för upprätthållandet av dessa av protokollet från sammanträdet den 2 december 1982. Detta konstaterande vederläggs inte av en intern anteckning av ICI från december 1982.
- 32 Förstainstansrätten har även, i punkt 250, beträffande åren 1981 och 1982 konstaterat att kommissionen, på grundval av att det vid de regelbundna sammanträdena förekom en ömsesidig övervakning av systemet med begränsning av de månatliga försäljningarna i förhållande till en föregående period, med rätta dragit slutsatsen att detta system hade antagits av deltagarna i sammanträdena.
- 33 Beträffande år 1983 har förstainstansrätten, i punkterna 251—256, konstaterat att det av de handlingar som kommissionen presenterat framgick att polypropenproducenterna under slutet av år 1982 och början av år 1983 hade diskuterat ett kvotsystem för år 1983, att Hüls hade deltagit i de sammanträden där dessa diskussioner hade förts, att detta bolag därvid hade lämnat ut uppgifter om sina

försäljningar och att uppgiften "acceptable" förekom bredvid den kvot som motsvarade bolagets namn i tabell 2 som utgjorde en bilaga till protokollet från sammanträdet den 2 december 1982, vilket innebar att Hüls deltog i de förhandlingar som organiserades i syfte att uppnå ett kvotsystem för år 1983. Enligt förstainstansrätten har kommissionen på grundval av protokollet från sammanträdet den 1 juni 1983, jämförd med protokollet från Shell-koncernens interna sammanträde den 17 mars 1983, vilka bekräftas av två andra dokument i vilka Shells marknadsandel anges till 11 procent, med rätta dragit slutsatsen att dessa förhandlingar, trots de i början rätt skilda positionerna, hade lett till införandet av ett kvotsystem.

- 34 I punkterna 257—260 har förstainstansrätten bedömt att Hüls argument avseende utvecklingen på marknaden saknar relevans, eftersom det i beslutet endast läggs producenterna till last att de ingick avtal om kvoter, men inte att de höll sig till dessa. Förstainstansrätten har erinrat om att jämförelsen mellan de olika producenternas försäljningsciffror med de mål för försäljningsvolymerna som de hade tilldelats och den omständigheten att de redogjorde för sina försäljningar under bestämda perioder visar att kvotsystemet, i motsats till vad Hüls gjort gällande, omfattade samtliga polypropensorter och inte endast bassorterna. Förstainstansrätten har tillagt att kommissionen med hänsyn till att målen för de olika åtgärderna för att begränsa försäljningsvolymerna var desamma — nämligen att minska trycket på priserna till följd av det allt för stora utbudet — med rätta kunde dra slutsatsen att dessa åtgärder ingick i ett kvotsystem.
- 35 Förstainstansrätten har därav, i punkt 261, dragit slutsatsen att kommissionen har förmått styrka att Hüls förekom bland de polypropenproducenter som enades om mål för försäljningsvolymerna för åren 1979, 1980 och första halvåret 1983 samt att begränsa sina månatliga försäljningar i förhållande till en tidigare period för åren 1981 och 1982 som omtalas i polypropenbeslutet och som ingick i ett kvotsystem.

Böterna

- 36 I punkt 353 har förstainstansrätten konstaterat att dess bedömning av förutsättningarna för överträdelsen har visat att kommissionen gjorde en riktig bedömning av klagandens delaktighet i överträdelsen från slutet av år 1978 eller början av år 1979 och att kommissionen med rätta grundade sig på denna delaktighet när den fastställde bötesbeloppet för Hüls.
- 37 Förstainstansrätten har, i punkt 361, konstaterat att kommissionen vid bestämmandet av beloppet för de böter som ålades Hüls dels fastställt kriterierna för den allmänna nivån för de böter som ålades de företag mot vilka polypropenbeslutet riktade sig (punkt 108 i beslutet), dels kriterierna för att uppnå en rättvis avvägning mellan de böter som ålades vart och ett av dessa företag (punkt 109 i beslutet).
- 38 I punkt 381 har förstainstansrätten uttalat att de böter som ålades Hüls var adekvata med hänsyn till svårighetsgraden hos det åsidosättande av gemenskapens konkurrensregler som sökanden befunnits vara skyldig till, men att böterna bör sättas ned på grund av åsidosättandets kortare varaktighet.

Begäran om återupptagande av det muntliga förfarandet

- 39 Vid avgörandet av den i punkt 382 omnämnda hemställan om återupptagande av det muntliga förfarandet har förstainstansrätten, efter att på nytt ha hört generaladvokaten, uttalat att det inte fanns skäl att enligt artikel 62 i förstainstansrättens rättegångsregler förordna att det muntliga förfarandet skulle återupptas eller att besluta om ytterligare bevisupptagning i enlighet med Hüls yrkande.

40 I punkt 384 har förstainstansrätten uttalat följande:

”Inledningsvis skall framhållas att den citerade domen av den 27 februari 1992 i sig inte motiverar ett återupptagande av den muntliga förhandlingen i detta förfarande. För övrigt har sökanden till skillnad från vad sökanden påstod i PVC-målen (jämför punkt 14 i förstainstansrättens dom av den 27 februari 1992) ända till dess att den muntliga förhandlingen i detta förfarande avslutats inte ens antydningssvis åberopat att det omtvistade beslutet är en nullitet på grund av påstådda formfel. Man frågar sig därför om sökanden tillräckligt tydligt har visat varför sökanden, till skillnad från sitt handlande i PVC-målen, inte tidigare under detta förfarande har åberopat de påstådda felen, som ju måste ha förelegat innan talan väcktes. Även om gemenskapsdomaren i ett förfarande enligt artikel 173 andra stycket i EEG-fördraget är skyldig att ex officio pröva frågan om det omtvistade beslutets nullitet, betyder detta inte att denna fråga måste utredas ex officio i varje förfarande enligt artikel 173 andra stycket i EEG-fördraget. Endast om parterna har förebragt tillräckligt stöd för att det omtvistade beslutet är en nullitet, är förstainstansrätten skyldig att ex officio pröva denna fråga. I förevarande fall utgör sökandens argument inte tillräckligt stöd för påståendet om nullitet. Under I.2 i sin skrift har sökanden åberopat ett föregivet åsidosättande av språkreglerna i kommissionens arbetsordning. Ett sådant åsidosättande kan dock inte leda till att det omtvistade beslutet blir en nullitet utan på sin höjd — efter påtalande i rätt tid — till att beslutet blir ogiltigt. För övrigt har sökanden under I.3 i sin skrift hävdade att det, med hänsyn till sakläget i PVC-målen, faktiskt finns skäl att anta att kommissionen obehörigen har vidtagit ändringar i efterhand även i polypropenbeslutet. Sökanden har dock inte visat varför kommissionen skulle ha gjort ändringar i beslutet i efterhand också år 1986, alltså i en normal situation som väsentligt skiljer sig från de särskilda förhållandena i förfarandet i PVC-målen, vilka kännetecknades av att kommissionens mandat utlöpste i januari 1989. Enbart en hänvisning till en ’brist på medvetenhet om att man gjort fel’ är inte tillräcklig. Sökandens i detta hänseende icke preciserade förmodan ger därför inte tillräcklig anledning till bevisupptagning efter återupptagande av den muntliga förhandlingen.”

41 Punkt 385 har följande lydelse:

”Vad som sägs under I.1 i sökandens inlaga skall slutligen uppfattas så, att sökanden, med beaktande av vad kommissionens ombud anförde i PVC-målen, konkret påstår att det saknas ett, genom underskrift av kommissionens ordförande och generalsekreterare, bestyrkt original av det omtvistade beslutet. Även om detta påstådda fel skulle föreligga medför det dock i sig inte att det omtvistade beslutet blir en nullitet. Till skillnad från förhållandet i det flera gånger nämnda förfarandet i PVC-målen har klaganden nämligen i detta förfarande inte förebragt något konkret stöd för att principen att en rättsakt inte får ändras efter det att den har beslutats har åsidosatts, genom att det omtvistade beslutet ändrats efter det att det antagits och därmed — i förhållande till sökanden — förlorat den presumtion för rättsenlighet som tillkommer det på grund av dess natur. I ett sådant fall medför emellertid inte den omständigheten, att ett behörigen underskrivet original saknas, inte i sig, att den omtvistade rättsakten blir en nullitet. Det fanns därför inte heller i detta hänseende anledning att återuppta det muntliga förfarandet för att förordna om ny bevisupptagning. Eftersom sökandens påståenden inte heller kunde utgöra grund för en begäran om återupptagande av förfarandet fanns det inte heller skäl att ta upp sökandens begäran om återupptagande av den muntliga förhandlingen till sakprövning.”

42 Förstainstansrätten ogiltigförklarade artikel 1 sjunde strecksatsen i polypropenbeslutet till den del där fastställdes att Hüls hade deltagit i överträdelsen från en obestämd tidpunkt mellan år 1977 och år 1979, och inte från slutet av år 1978 eller från början av år 1979, och nedsatte det bötesbelopp som ålagts sökanden i artikel 3 i detta beslut genom att fastställa ett belopp om 2 337 500 ECU, eller 5 013 680,38 DM. I övrigt ogillade förstainstansrätten talan och förpliktade Hüls att bära sina rättegångskostnader samt hälften av kommissionens, vilken således fick bära den återstående hälften.

Överklagandet

43 Hüls har i sitt överklagande yrkat att domstolen skall

- upphäva förstainstansrättens dom och förklara att polypropenbeslutet är en nullitet,
- i andra hand, upphäva förstainstansrättens dom och ogiltigförklara polypropenbeslutet i dess helhet,
- i tredje hand, upphäva förstainstansrättens dom och ogiltigförklara polypropenbeslutet till den del som bötesbeloppet fastställs till 2 337 500 ECU och Hüls förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna samt besluta i enlighet med de yrkanden som Hüls framställt i första instans,
- i fjärde hand, återförvisa målet till förstainstansrätten,
- förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

44 Såsom en säkerhetsåtgärd har Hüls yrkat att domstolen skall förelägga kommissionen att inge originalet till eller en bestyrkt kopia av protokollet från kommissionens sammanträde vid vilket polypropenbeslutet antogs i enlighet med artikel 12 i kommissionens arbetsordning och som sannolikt hölls den 23 april 1986, samt att inge polypropenbeslutet i de språkversioner i vilka det antogs av kommissionsledamöternas kollegium och ange om några ändringar har gjorts i

efterhand av det beslut som antogs av kommissionsledamöternas kollegium och i så fall vilka. I sin replik har Hüls även yrkat att bolaget skall tillåtas att få ta del av dessa handlingar.

45 Genom domstolens beslut av den 30 september 1992 har DSM NV (nedan kallat DSM) tillåtits att intervensera till stöd för Hüls yrkanden. DSM har yrkat att domstolen skall

— upphäva den överklagade domen,

— förklara att polypropenbeslutet är en nullitet eller ogiltigförklara beslutet,

— förklara att polypropenbeslutet är en nullitet eller ogiltigförklara beslutet i förhållande till samtliga adressater, eller åtminstone i förhållande till DSM, oberoende av om polypropenbeslutets adressater har överklagat den ifrågavarande domen och om deras överklaganden har ogillats,

— i andra hand, återförvisa målet till förstainstansrätten så att denna kan avgöra frågan om polypropenbeslutet är en nullitet eller om det skall ogiltigförklaras,

— i vart fall, förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna såväl vad gäller rättegången vid domstolen som vid förstainstansrätten, inklusive DSM:s rättegångskostnader till följd av interventionen.

46 Kommissionen har yrkat att domstolen skall

- avvisa överklagandet i den del som Hüls gör gällande att materiell gemenskapsrätt har åsidosatts vid prövningen av polypropenbeslutet samt ogilla överklagandet i sak i övrigt,

- i andra hand, ogilla överklagandet i sak i dess helhet,

- i vart fall, förplikta Hüls att ersätta rättegångskostnaderna,

- avvisa interventionsyrkandet i dess helhet,

- i andra hand, avvisa interventionsyrkandet om att domstolen skall förklara att polypropenbeslutet är en nullitet eller ogiltigförklara beslutet i förhållande till samtliga adressater för beslutet, eller åtminstone i förhållande till DSM, oberoende av om polypropenbeslutets adressater har överklagat den dom som berör dem och om deras överklaganden har ogillats samt ogilla interventionsyrkandena i övrigt i sak,

- i tredje hand, ogilla interventionsyrkandena i sak,

- i vart fall, förplikta DSM att ersätta rättegångskostnaderna.

- 47 Till stöd för sitt överklagande har Hüls åberopat rättegångsfel och åsidosättande av gemenskapsrätten. Dessa grunder hänför sig, för det första, till förstainstansrättens vägran att förklara att polypropenbeslutet är en nullitet eller att ogiltigförklara detsamma på grund av åsidosättande av väsentliga formföreskrifter och, för det andra, till dess vägran att återuppta det muntliga förfarandet, besluta om vidtagande av åtgärder för processledning och om ytterligare bevisupptagning samt, för det tredje, till dess fastställelse och prövning av de faktiska omständigheter som den hade att uppta till behandling samt bedömningen av det individuella ansvaret hos dem som deltog i överträdelsen och fastställelsen av bötesbeloppet.
- 48 På yrkande av kommissionen och oaktat att Hüls motsatt sig det, förklarade domstolens ordförande genom beslut av den 28 juli 1992 förfarandet vilande till den 15 september 1994, i avvaktan på vilka konsekvenser som kunde dras av domen av den 15 juni 1994 i mål C-137/92 P, kommissionen mot BASF m.fl. (REG 1994, s. I-2555, svensk specialutgåva, volym 15, nedan kallad domstolens PVC-dom) som meddelades till följd av överklagandet av förstainstansrättens PVC-dom.

Tillåtligheten av interventionen

- 49 Kommissionen anser att DSM:s ansökan om intervention skall avvisas. DSM har nämligen förklarat att det i egenskap av intervenient har ett intresse av att den överklagade domen upphävs med avseende på Hüls. Enligt kommissionen kan ogiltigförklaringen inte komma ett besluts samtliga individuella adressater till godo, utan endast dem som har väckt talan därom. Det är just detta som är skillnaden mellan en ogiltigförklaring av en rättsakt och att den är en nullitet. Att förneka denna skillnad vore detsamma som att frånkänna de frister inom vilken talan om ogiltigförklaring måste väckas varje tvingande verkan. DSM kan därför inte dra fördel av en eventuell ogiltigförklaring, eftersom bolaget har underlåtit att överklaga förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål T-8/89, DSM mot kommissionen (REG 1991, s. II-1833), som avsåg DSM, till domstolen. Genom sin intervention försöker DSM således endast att kringgå en frist som löpt ut.

- 50 Det ovannämnda beslutet av den 30 september 1992 genom vilket DSM tilläts att intervensera i målet fattades vid en tidpunkt då domstolen i sin PVC-dom ännu inte hade avgjort frågan om ogiltigförklaring eller nullitet. Efter denna dom kan de åberopade felaktigheterna, om man antar att de är grundade, enligt kommissionen endast leda till en ogiltigförklaring av polypropenenbeslutet och inte en fastställelse av att det är en nullitet. Vid detta förhållande har DSM inte längre något intresse av att intervensera i målet.
- 51 Kommissionen har vidare särskilt motsatt sig att DSM:s yrkande, om att domstolen i sin dom skall förklara att polypropenenbeslutet är en nullitet eller ogiltigförklara beslutet i förhållande till samtliga adressater, eller åtminstone i förhållande till DSM, oberoende av om polypropenenbeslutets adressater har överklagat den ifrågavarande domen och om deras överklaganden har ogillats, skall tas upp till sakprövning. Detta yrkande kan, enligt kommissionen, inte tas upp till prövning då DSM försöker ta upp en fråga som endast berör DSM trots att DSM endast får ta tvisten i det skick som den föreligger. Enligt artikel 37 fjärde stycket i EG-stadgan för domstolen får intervenienten endast biträda en av parternas yrkande, men inte framställa några egna yrkanden. Enligt kommissionen visar DSM:s yrkande på denna punkt att DSM försöker använda sig av interventionen för att kringgå den utgångna fristen för att överklaga den ovannämnda domen i målet mellan DSM och kommissionen som avser DSM.
- 52 Vad gäller invändningen om att interventionsansökan skall avvisas i sin helhet vill domstolen först påpeka att beslutet av den 30 september 1992, genom vilket domstolen tillät DSM att intervensera till förmån för Hüls yrkanden, inte hindrar att det görs en ny prövning av om DSM:s intervention skall tillåtas (se dom av den 29 oktober 1980 i mål 138/79, Roquette Frères mot rådet, REG 1980, s. 3333; svensk specialutgåva, volym 5, s. 405).
- 53 Det skall i detta sammanhang erinras om att det i artikel 37 andra stycket i EG-stadgan för domstolen föreskrivs att varje person som har ett berättigat intresse av utgången av en tvist som underställs domstolen får intervensera i denna tvist. Enligt fjärde stycket i denna bestämmelse får genom yrkanden i interventionsansökan endast en av parternas yrkanden biträdas.

- 54 Hüls yrkanden syftar emellertid framför allt till att domstolen skall upphäva den ifrågasatta domen på den grunden att förstainstansrätten har underlåtit att förklara att polypropenbeslutet är en nullitet. Av punkt 49 i domstolens PVC-dom följer att, med undantag för konstaterandet att gemenskapsinstitutionernas rättsakter skall presumeras vara giltiga, rättsakter som är behäftade med fel som är så uppenbart grova att de inte kan tolereras av gemenskapens rättsordning skall anses sakna all rättsverkan, även tillfällig sådan, det vill säga skall rättsligt betraktas som nulliteter.
- 55 I motsats till vad kommissionen har gjort gällande har DSM:s intresse inte försvunnit till följd av den dom genom vilken domstolen upphävde förstainstansrättens PVC-dom och förklarade att de fel som konstaterades i denna dom inte var sådana att de medförde att det beslut som ifrågasattes i PVC-målen var en nullitet. PVC-domen rörde nämligen inte frågan om polypropenbeslutet var en nullitet och medförde därför inte att DSM förlorade sitt intresse av att domstolen skulle förklara att detta var en nullitet.
- 56 När det gäller kommissionens bestridande av att DSM:s yrkande om att domstolen skall förklara att polypropenbeslutet är en nullitet eller ogiltigförklara beslutet i förhållande till samtliga adressater, eller åtminstone i förhållande till DSM, kan tas upp till prövning, bör noteras att detta yrkande särskilt berör DSM och inte svarar mot Hüls yrkanden. Det uppfyller följaktligen inte de villkor som uppställs i artikel 37 fjärde stycket i EG-stadgan för domstolen, vilket innebär att det inte kan tas upp till prövning.

Huruvida överklagandet kan upptas till sakprövning

- 57 Kommissionen är tveksam till om överklagandet kan tas upp till sakprövning i den del som avser frågan om förstainstansrätten har åsidosatt gemenskapsrätten när den fastställde och prövade de faktiska omständigheterna, bedömningen av det individuella ansvaret hos dem som deltog i överträdelsen och fastställelsen av bötesbeloppet.

- 58 Enligt artikel 168a i EG-fördraget (nu artikel 225 EG) och artikel 51 i EG-stadgan för domstolen skall ett överklagande vara begränsat till rättsfrågor och kan endast grundas på de omständigheter som uttömmande anges i dessa bestämmelser. En förnyad bedömning av de faktiska omständigheterna är utesluten. Enligt kommissionen går det inte av Hüls överklagande klart att utläsa om de felaktigheter som förstainstansrätten påstås ha begått kritiserats med utgångspunkt i att de tillämpliga bevisreglerna har åsidosatts eller med utgångspunkt i den konkreta tillämpningen av bevisreglerna på de faktiska omständigheterna, vilken som sådan inte kan utgöra föremål för klander. Hüls har inte tillräckligt klart angett vilken rättsregel som förstainstansrätten skulle ha åsidosatt.
- 59 Enligt kommissionen har Hüls kritiserat dels att förstainstansrätten särskilt har stött sig på sådana bevisomständigheter som motsägs av andra bevisomständigheter, dels att den har åsidosatt principen i tveksamma fall till den anklagades förmån eller presumtionen för den anklagades oskuld. Hüls har inte gjort gällande att förstainstansrätten har underlåtit att pröva eller har förvrängt någon bevisning, vilket skulle kunna utgöra ett åsidosättande som skall prövas av domstolen, utan har snarare kritiserat förstainstansrättens bevisvärdering.
- 60 Samma sak gäller för det påstådda åsidosättandet av regeln om presumtion för den anklagades oskuld. När förstainstansrätten bedömer bevisningen som innehåller uppgifter som strider mot varandra och, efter en avvägning, kommer fram till en slutsats beträffande fastställelsen av de faktiska omständigheterna, så faller denna slutsats utanför området för domstolens kontroll, utom i det fallet då det av handlingarna i målet framgår att denna slutsats är objektivt felaktig. Det är endast inordnandet av en faktisk omständighet under en rättsregel och därmed också valet av vilken rättsregel som är tillämplig som kan överklagas. Domstolens kontroll avser frågan om de faktiska omständigheter som har fastställts genom förstainstansrättens bevisvärdering skall inordnas under en viss rättsregel. Detta får emellertid inte, såsom Hüls har gjort, förväxlas med kontrollen av fastställandet av de faktiska omständigheterna och bevisvärderingen.
- 61 Hüls har understrukit att bolaget i detalj har redogjort för i vilka avseenden som förstainstansrätten har åsidosatt bestämmelser i den materiella gemenskapsrätten och klart har angett att det inte var fråga om bevisvärdering. Hüls har tvärtom gjort gällande att förstainstansrätten inte fullständigt har utrett de faktiska

omständigheterna och har stött sig på antaganden som motsägs av andra antaganden. Detta sätt att förfara strider inte endast mot logikens regler och erfarenheten utan också mot de skyldigheter som förstainstansrätten har med avseende på utredning och bevisning.

62 Hüls säger sig uttryckligen ha åberopat att principen i tveksamma fall till den anklagades fördel har åsidosatts. Hüls har även åberopat artikel 6 i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna undertecknad den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen om mänskliga rättigheter) som ingår i gemenskapsrätten enligt artikel F.2 i Fördraget om Europeiska unionen (nu artikel 6.2 EU i ändrad lydelse). Hüls har på denna punkt gjort gällande att ett åsidosättande av utredningsskyldigheten strider mot presumtionen för den anklagades oskuld, vilken även gäller administrativa sanktioner såsom böter vid överträdelse av konkurrensreglerna.

63 Enligt Hüls skall domstolen kontrollera förstainstansrättens domar med avseende på åsidosättanden av bevisregler, logiska regler och allmänna erfarenhetsregler. Tillämpningen av konkurrensrättsliga regler på situationer där de faktiska omständigheterna inte kan inordnas under dessa regler är en rättsfråga liksom frågan om de faktiska omständigheter som har fastställts är tillräckliga för att ett åsidosättande av artikel 85 i fördraget skall anses föreligga. Att tillämpa denna föreskrift på faktiska omständigheter som inte utgör ett tillräckligt underlag för att en överträdelse av konkurrensreglerna kan anses föreligga utgör en överträdelse av de konkurrensrättsliga bestämmelserna. Även åsidosättanden av de bevisregler som skall tillämpas leder genom utvidgningen av tillämpningsområdet för desamma till ett åsidosättande av de konkurrensrättsliga bestämmelserna. Förstainstansrätten har begått ett sådant fel när den uttalade att det förelåg ett samordnat förfarande utan att något däremot svarande beteende på marknaden från Hüls sida kunnat konstateras. Sammanfattningsvis kan alltså enligt Hüls sägas att frågan om vilken grad av bevisning som krävs, frågan om de faktiska omständigheter som har fastställts är relevanta och tillräckliga i förhållande till de rättsföljder som de utgör grund för är rättsfrågor som underkastade domstolens kontroll. Överklagandet kan därför upptas till prövning i sin helhet.

64 I detta avseende bör påminnas om att ett överklagande enligt artikel 168a i fördraget och artikel 51 första stycket i EG-stadgan för domstolen endast får grundas på att rättsregler har åsidosatts och att varje bedömning av de faktiska

omständigheterna är utesluten. Förstainstansrättens värdering av den bevisning som har förebringats inför rätten utgör inte, med undantag för fall då de faktiska omständigheterna helt har förvrängts, en rättsfråga vilken, som sådan, är underkastad domstolens kontroll (se bland andra dom av den 2 mars 1994 i mål C-53/92 P, Hilti mot kommissionen, REG 1994, s. I-667, punkterna 10 och 42).

- 65 Därav följer att klagandens anmärkningar inte kan prövas inom ramen för ett överklagande i den utsträckning som de avser förstainstansrättens bedömning av bevisomständigheter som förelagts rätten till behandling. Däremot åligger det domstolen att pröva om förstainstansrätten när den företog denna bedömning har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att åsidosätta allmänna rättsgrundsatser, såsom presumtionen för den anklagades oskuld, och regler rörande bevisningen, såsom regler om bevisbördan (jämför dom av den 1 juni 1994 i mål C-136/92 P, kommissionen mot Brazzelli Lualdi m.fl., REG 1994, s. I-1981, punkt 66, beslut av den 17 september 1996 i mål C-19/95 P, San Marco mot kommissionen, REG 1996, s. I-4435, punkt 40, domar av den 28 maj 1998 i mål C-7/95 P, Deere mot kommissionen, REG 1998, s. I-3111, punkt 22, i mål C-8/95 P, New Holland Ford mot kommissionen, REG 1998, s. I-3175, punkt 26, och av den 17 december 1998 i mål C-185/95 P, Baustahlgewebe mot kommissionen, REG 1998, s. I-8417, punkt 24).
- 66 Även grunder under vilka görs gällande att motiveringen till den överklagade domen är motsägelsefull eller otillräcklig kan tas upp till prövning inom ramen för ett överklagande (se dom av den 1 oktober 1991 i mål C-283/90 P, Vidrányi mot kommissionen, REG 1991, s. I-4339, punkt 29, och den ovannämnda domen i målet Baustahlgewerbe mot kommissionen, punkt 25).
- 67 Beträffande åsidosättandena av artikel 85 i fördraget som Hüls har gjort gällande är det tillräckligt att konstatera att dessa påstås följa av åsidosättanden av regler som skall tillämpas i fråga om bevisningen och att denna anmärkning således inte har något självständigt innehåll.
- 68 Det föreligger således skäl att granska var och en av de anmärkningar som Hüls har framfört rörande fastställelsen och prövningen av de omständigheter som förelagts förstainstansrätten för bedömning med avseende på om de kan tas upp till sakprövning inom ramen för ett överklagande.

Grunderna för överklagandet: rättegångsfel och åsidosättande av gemenskapsrätten

- 69 Till stöd för sitt överklagande har Hüls, med hänvisning till punkterna 382—385 i den överklagade domen, gjort gällande att förstainstansrätten, då den beslutade att polypropenbeslutet inte var en nullitet och inte skulle ogiltigförklaras samt ogillade hemställa om att det muntliga förfarandet skulle återupptas och om vidtagande av åtgärder för processledning och bevisupptagning, åsidosatte gemenskapsrätten och begick rättegångsfel som kränkte Hüls intressen och åsidosatte gemenskapsrätten i den mening som avses i artikel 51 första stycket i EG-stadgan för domstolen. Med hänvisning till punkterna 90—261 i den överklagade domen har Hüls gjort gällande att förstainstansrätten, då den fastställde och prövade de omständigheter som förelagts den för bedömning, åsidosatte gemenskapsrätten, vilket även inverkat på bedömningen av det individuella ansvaret hos dem som deltog i överträdelsen och på fastställelsen av bötesbeloppet, vilket behandlades i punkterna 343—381 i den överklagade domen.

Underlåtenheten att fastställa att polypropenbeslutet är en nullitet eller att ogiltigförklara det på grund av åsidosättande av väsentliga formföreskrifter

- 70 Med den första delen av den grund som avser åsidosättandet av gemenskapsrätten har Hüls klandrat förstainstansrätten för att ha underlåtit att fastställa att polypropenbeslutet är en nullitet eller ogiltigförklara det på grund av felaktigheter vid förfarandet för antagande av beslutet.
- 71 Hüls anser att den överklagade domen skall upphävas på grund av att förstainstansrätten har underlåtit att beakta principerna om rättsakters nullitet, räckvidden av presumptionen att rättsakter är giltiga samt teorin om det yttre skenet.
- 72 Enligt Hüls erkänner gemenskapsrätten institutet nullitet som en sanktion mot rättsakter som är behäftade med uppenbart grova fel. Rättspraxis medger

visserligen inte upprättandet av en uttömmande förteckning av fel som medför nullitet, men i vart fall kan det röra sig om fel med avseende på behörigheten, förfarandet, formen eller innehållet. Ett grovt fel medför endast nullitet om det för en opartisk betraktare framstår som uppenbart felaktigt. Förstainstansrätten har underlåtit att beakta dessa principer i den överklagade domen. Frånvaron av underskrifter och de ändringar som gjorts i efterhand som hindrar de nationella myndigheterna i medlemsstaterna att kontrollera exekutionstitelns äkthet i enlighet med artikel 192 i EG-fördraget (nu artikel 256 EG) utgör nämligen uppenbart grova fel som medför att polypropenbeslutet är en nullitet.

- 73 Hüls anser att domstolen i sin PVC-dom inte klart har angett vilka principer som gäller beträffande en rättsakts nullitet. För det fall att felaktigheterna i samband med antagandet av polypropenbeslutet inte skulle anses medföra att det skall betraktas som en nullitet, så måste det, mot bakgrund av nu nämnda dom, i vart fall medföra att detta beslut ogiltigförklaras.
- 74 Förstainstansrätten har vidare underlåtit att beakta att grova och uppenbara fel, såsom frånvaron av underskrift, som medför att en rättsakt skall betraktas som en nullitet utgör hinder för uppkomsten av en giltighetspresumtion och att det därför inte är nödvändigt att ange något ytterligare fel, nämligen åsidosättandet av principen att ändring inte får ske i antagna rättsakter. Slutligen innebär den av förstainstansrätten utformade teorin om delgivna rättsakters yttre sken att man inte beaktar att varje fel i en delgiven rättsakt även och med nödvändighet även träffar en delgiven kopia av denna rättsakt.
- 75 DSM har anfört att det har skett en ny utveckling i andra mål som handlagts vid förstainstansrätten. Detta förhållande bekräftar att det åvilar kommissionen att visa att den har följt de väsentliga förfarandereglerna som den själv har fastställt och, för att klargöra denna punkt, skall förstainstansrätten, ex officio eller på yrkande av en av parterna, besluta om åtgärder för bevisupptagning avseende relevanta handlingar. I de så kallade sodakarbonatmålen (domar av den 29 juni 1995 i mål T-30/91, Solvay mot kommissionen, REG 1995, s. II-1775, och i mål T-36/91, ICI mot kommissionen, REG 1995, s. II-1847, nedan kallade sodakarbonatmålen) gjorde kommissionen gällande att den komplettering till repliken som Imperial Chemical Industries plc (nedan kallat ICI) hade ingett i dessa mål efter förstainstansrättens PVC-dom inte innehöll något som helst bevis för att kommissionen hade åsidosatt sina förfaranderegler och att ICI:s yrkande

om vidtagande av åtgärder för bevisupptagning utgjorde en ny grund. Förstainstansrätten ställde inte desto mindre frågor till kommissionen och till ICI om vilka konsekvenser som kunde dras av domstolens PVC-dom och frågade även kommissionen om den, med hänsyn till punkt 32 i domstolens PVC-dom, kunde inge utdrag ur protokollet och bestyrkta texter till de ifrågasatta besluten. Efter ytterligare utveckling av förfarandet vidgick kommissionen slutligen att de såsom bestyrkta ingivna handlingarna hade bestyrkts först efter det att förstainstansrätten hade beslutat att de skulle inges.

- 76 Enligt DSM ålade förstainstansrätten i målen om polyeten med låg densitet (dom av den 6 april 1995 i mål T-80/89, T-81/89, T-83/89, T-87/89, T-88/89, T-90/89, T-93/89, T-95/89, T-97/89, T-99/89, T-100/89, T-101/89, T-103/89, T-105/89, T-107/89 och T-112/89, BASF m.fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-729) kommissionen att inge en bestyrkt kopia av det ifrågasatta beslutet. Kommissionen vidgick att beslutet inte hade bestyrkts då kommissionsledamöternas kollegium sammanträdde för att anta detta. DSM har anfört att förfarandet för bestyrkande av kommissionens rättsakter således måste ha genomförts efter mars 1992. Av detta följer att polypropenbeslutet måste vara behäftat med samma fel avseende avsaknaden av bestyrkande.
- 77 DSM har tillagt att förstainstansrätten i domarna av den 27 oktober 1994 i mål T-34/92, Fiatagri och New Holland Ford mot kommissionen (REG 1994, s. II-905, punkterna 24—27) och i mål T-35/92, Deere mot kommissionen (REG 1994, s. II-957, punkterna 28—31) förde ett resonemang som liknar det i polypropenmålen då den ogillade sökandenas yrkanden med motiveringen att dessa inte hade presenterat något som helst bevis som skulle kunna rubba presumtionen att det beslut som de ifrågasatte var giltigt. I förstainstansrättens dom av den 7 juli 1994 i mål T-43/92, Dunlop Slazenger mot kommissionen (REG 1994, s. II-441) förkastades sökandens argumentation med motiveringen att beslutet hade antagits och delgivits i enlighet med kommissionens arbetsordning. Inte i något av dessa mål har förstainstansrätten förkastat sökandenas argumentation avseende felaktigheter vid antagandet av den ifrågasatta rättsakten med motiveringen att förfarandereglererna hade åsidosatts.

- 78 De enda undantagen återfinns enligt DSM i besluten av den 26 mars 1992 i mål T-4/89 REV, BASF mot kommissionen (REG 1992, s. II-1591) och av den 4 november 1992 i mål T-8/89 REV, DSM mot kommissionen (REG 1992, s. II-2399). Inte ens i dessa mål åberopade sökandena förstainstansrättens PVC-dom som en ny omständighet, utan andra omständigheter. I dom av den 15 december 1994 i mål C-195/91, Bayer mot kommissionen (REG 1994, s. I-5619) förkastade domstolen påståendet att kommissionen hade åsidosatt sin egen arbetsordning, eftersom det inte hade åberopats på rätt sätt inför förstainstansrätten. I polypropenförfarandet har emellertid samma grund åberopats inför förstainstansrätten och förkastats med motiveringen att bevisningen inte var tillräcklig.
- 79 DSM anser att kommissionen i det förevarande målet grundar sitt försvar på processuella argument som inte är relevanta med hänsyn till innehållet i den ifrågasatta domen, vilken huvudsakligen avser frågan om bevisbördan. Om kommissionen i polypropenmålen inte själv presenterar någon bevisning för att den har iakttagit det föreskrivna förfarandet, så beror detta enligt DSM på att kommissionen inte förmår visa att den har iakttagit sin egen arbetsordning.
- 80 Kommissionen anser att polypropenbeslutet mot bakgrund av domstolens PVC-dom inte kan anses vara en nullitet även om det skulle vara behäftat med samma fel som PVC-beslutet. Eftersom det inte går att utläsa några rättegångsfel ur den överklagade domen föreligger det inga skäl att upphäva den. Hüls hemställan om bevisupptagning och dess åberopande av bevisning kan inte beaktas.
- 81 Beträffande DSM:s argument har kommissionen påpekat att de är principiellt felaktiga, eftersom de inte tar någon hänsyn till skillnaderna mellan PVC-målen och det förevarande målet och vilar på en missuppfattning av domstolens PVC-dom.
- 82 Kommissionen har dessutom vidhållit sin uppfattning att sökandena i sodakarbonatmålen inte kunde presentera tillräcklig bevisning för att motivera förstain-

stansrättens beslut att kommissionen skulle inge handlingar. I alla händelser tillkom förstainstansrättens beslut i såväl dessa mål som i målen om polyeten med låg densitet, vilka också har åberopats av DSM, mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i de ifrågavarande målen. I polypropenförfarandet hade de felaktigheter som polypropenbeslutet påstås vara behäftat med kunnat påpekas redan år 1986, men så skedde inte.

- 83 I de ovannämnda domarna Fiatagri och New Holland mot kommissionen respektive Deere mot kommissionen ogillade förstainstansrätten sökandenas yrkanden, vilka hade väckts i rätt tid, med motiveringen att de inte stöddes av någon bevisning och samma lösning gör sig *a fortiori* gällande i det förevarande målet, i vilket påståendena om att polypropenbeslutet skulle vara behäftat med formella felaktigheter har gjorts i sent skede och utan någon bevisning.
- 84 Vad, för det första, gäller de omständigheter som kan medföra att en rättsakt skall anses vara en nullitet framgår det i synnerhet av punkterna 48—50 i domstolens PVC-dom att gemenskapsinstitutionernas rättsakter i princip presumeras vara giltiga och därmed ha rättsverkan, även om de är behäftade med fel, så länge de inte har ogiltigförklarats eller återkallats.
- 85 Med undantag från denna princip skall dock rättsakter som är behäftade med fel som är så uppenbart grova att de inte kan tolereras av gemenskapens rättsordning anses sakna all rättsverkan, även tillfällig sådan, de skall således rättsligt betraktas som nulliteter. Detta undantag syftar till att bevara jämvikten mellan två grundläggande, men ibland motstridiga, krav som en rättsordning har att uppfylla, nämligen stabila rättsförhållanden och lagenlighet.
- 86 Följderna av att en rättsakt från en institution förklaras vara en nullitet är så allvarliga att det förutsätts att en sådan förklaring av rättssäkerhetsskäl förbehålls ytterst extrema fall.

- 87 Såsom var fallet i PVC-målen framstår dock de behörighets- och formfel som Hüls har åberopat och som rör förfarandet vid fattandet av kommissionens beslut — oavsett om de betraktas var för sig eller tillsammans — inte som så uppenbart grova att beslutet rättsligt skall betraktas som en nullitet.
- 88 När det gäller sådana omständigheter som kan medföra att rättsakten skall anses vara en nullitet har förstainstansrätten således inte åsidosatt gemenskapsrätten.
- 89 Vad, för det andra, gäller förstainstansrättens vägran att fastställa att polypropenbeslutet var behäftat med sådana fel med avseende på antagandet och delgivningen av beslutet som kunde leda till ogiltigförklaring är det tillräckligt att konstatera att denna grund åberopades för första gången i hemställan om återupptagande av det muntliga förfarandet och om ytterligare bevisupptagning. Frågan om förstainstansrätten varit skyldig att pröva denna hemställan sammanfaller således med frågan om rätten varit skyldig att bifalla den, vilket är en fråga som ingår i den grund som hänför sig till påståendet om rättegångsfel.
- 90 För det tredje kan det slutligen noteras att klagandens yrkande att domstolen skall besluta om bevisupptagning för att fastställa under vilka villkor som kommissionen antog polypropenbeslutet inte kan prövas inom ramen för ett överklagande, vilket är begränsat till rättsfrågor.
- 91 För det första skulle nämligen bevisupptagningen med nödvändighet leda till att domstolen beslutade i frågor rörande faktiska omständigheter och innebära att föremålet för talan vid förstainstansrätten ändras, vilket strider mot artikel 113.2 i rättegångsreglerna.

- 92 För det andra hänför sig överklagandet endast till den överklagade domen och det är endast för det fall att denna skulle upphävas som Europeiska gemenskapernas domstol enligt artikel 54 första stycket i EG-stadgan för domstolen själv slutligt kan avgöra ärendet. Därav följer att domstolen inte kan pröva eventuella fel som polypropenbeslutet kan vara behäftat med så länge som den ifrågasatta domen inte har upphävts.
- 93 Av vad som har anförts ovan följer att den första delen av den grund som avser åsidosättande av gemenskapsrätten inte kan vinna bifall.

Underlåtenheten att återuppta det muntliga förfarandet och att besluta om vidtagande av åtgärder för processledning och bevisupptagning

- 94 Med en andra del av den grund som avser åsidosättande av gemenskapsrätten och den grund som avser rättegångsfel har Hüls klandrat förstainstansrätten för att ha underlåtit att återuppta det muntliga förfarandet och att besluta om vidtagande av åtgärder för processledning och bevisupptagning.
- 95 Såvitt Hüls har gjort gällande att förstainstansrättens vägran att återuppta det muntliga förfarandet och att besluta om vidtagande av åtgärder för processledning och bevisupptagning utgör ett åsidosättande av gemenskapsrätten, finner domstolen att denna grund sammanfaller med den grund som bygger på att rättegångsfel har begåtts. Dessa grunder måste därför undersökas tillsammans.
- 96 Därav följer att det skall prövas om förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning då den vägrade att återuppta det muntliga förfarandet och att besluta om vidtagande av åtgärder för processledning och bevisupptagning.

- 97 Hüls har gjort gällande att förstainstansrätten har åsidosatt artikel 62 i sina rättegångsregler genom att vägra att återuppta det muntliga förfarandet, vilket bolaget hemställde om i sin skrivelse av den 4 mars 1992. Genom att underlåta att begära att kommissionen skulle inkomma med interna dokument som avsåg polypropenbeslutet har förstainstansrätten, enligt Hüls, även åsidosatt artikel 21 i EG-stadgan för domstolen och artikel 64.3 d i förstainstansrättens rättegångsregler.
- 98 När det gäller artikel 62 i förstainstansrättens rättegångsregler har Hüls påpekat att denna artikel inte ger förstainstansrätten ett obegränsat utrymme för att helt fritt företa skönsmässiga bedömningar avseende när den skall återuppta det muntliga förfarandet. Av domstolens praxis rörande artikel 61 i domstolens rättegångsregler, som skulle kunna användas som stöd vid tolkningen av den förstnämnda föreskriften, framgår att det föreligger en skyldighet att återuppta det muntliga förfarandet när två villkor föreligger.
- 99 För det första skall hemställan om återupptagande av det muntliga förfarandet grunda sig på dittills okända faktiska omständigheter, det vill säga nya omständigheter som den berörda parten inte kunde åberopa före avslutandet av det muntliga förfarandet. För det andra skall den part som hemställer om återupptagande av det muntliga förfarandet visa att dessa omständigheter är av betydelse för utgången av tvisten. Eftersom det i nu förevarande fall förelåg nya faktiska omständigheter som var av betydelse för utgången av tvisten har artikel 62 i förstainstansrättens rättegångsregler åsidosatts.
- 100 Beträffande de nya faktiska omständigheterna har Hüls anfört att det i sin skrivelse av den 4 mars 1992 angett omständigheter rörande kommissionens förfarandep Praxis som bolaget erhållit kännedom om först i samband med det muntliga förfarandet inför förstainstansrätten i PVC-målen.
- 101 För det första undertecknades kommissionens beslut i strid med artikel 12 i dess arbetsordning inte längre av kommissionens ordförande och generalsekreterare. För det andra respekterades heller inte språkreglerna, eftersom kommissionsledamöternas kollegium endast antog förslag som var skrivna på vissa förfarandespråk och den kommissionsledamot som var behörig i det enskilda

fallet själv, i strid med artiklarna 12 och 27 i denna arbetsordning, antog övriga språkversioner. För det tredje gjorde kommissionen i strid med artikel 190 i EG-fördraget (nu artikel 253 EG) betydande ändringar i sina beslut efter det att de hade antagits.

102 Det rör sig här inte om allmänna förmodanden, såsom kommissionen har gjort gällande, utan om exakta uppgifter som grundades på uttalanden som hade gjorts av kommissionens ombud vid sammanträdet inför förstainstansrätten den 10 december 1991 i PVC-målet och som hänförde sig till specifika punkter i det administrativa förfarandet vid antagandet av beslut i konkurrensfrågor.

103 Grunderna har inte åberopats för sent, vilket kommissionen har gjort gällande med stöd av artikel 48 i förstainstansrättens rättegångsregler och i analogi med förfarandet vid resning. Uttalandena av kommissionens ombud gjordes först vid den muntliga förhandlingen den 10 december 1991 och inte vid tidigare sammanträden. Artikel 62 i förstainstansrättens rättegångsregler innehåller för övrigt inte någon regel om tvingande frister, eftersom en sådan regel skulle strida mot bestämmelsens syfte och anda.

104 Det är i första hand klaganden som har ett intresse av ett snabbt slut på rättegången, i synnerhet om denne har betalat böter eller ställt säkerhet som i det nu förevarande fallet. Det finns därför inte några skäl att läsa in en tvingande frist i artikel 62 i förstainstansrättens rättegångsregler. Artikel 48 i dessa rättegångsregler stöder denna tolkning, eftersom denna artikel heller inte innehåller någon tvingande frist. Den i artikel 125 i nämnda rättegångsregler fastställda fristen på tre månader för resning av dom syftar enligt Hüls till att bevara den rättssäkerhet som inträder då domen vinner laga kraft och kan inte tillämpas analogt vid åberopandet av nya grunder eller hemställan om återupptagande av det muntliga förfarandet.

- 105 Beträffande frågan om de nya faktiska omständigheterna var av betydelse för utgången av tvisten har enligt Hüls förstainstansrätten själv i punkt 384 i sin dom bekräftat att ett åsidosättande av de språkregler som föreskrivs i kommissionens arbetsordning medför ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet. Detsamma gäller åsidosättanden av artikel 12 i kommissionens arbetsordning eller av artikel 190 i fördraget. Enligt Hüls är det helt klart att de nya faktiska omständigheterna hade varit av avgörande betydelse för utgången av tvisten, eftersom de hade medfört att polypropenbeslutet skulle anses som en nullitet eller i vart fall ogiltigförklaring av detsamma.
- 106 I det nu förevarande fallet var således de två villkor som uppfyllda som medför en skyldighet för förstainstansrätten att återuppta det muntliga förfarandet. Eftersom förstainstansrätten inte förordnade om detta föreligger ett åsidosättande av artikel 62 i förstainstansrättens rättegångsregler.
- 107 Enligt Hüls har förstainstansrätten även åsidosatt artikel 64.3 d i nämnda rättegångsregler, eftersom den har underlåtit att uppfylla sin utredningsskyldighet. Av artikel 21 i EG-stadgan för domstolen och av artikel 64 och flera följande artiklar i förstainstansrättens rättegångsregler framgår att det åvilar förstainstansrätten att utreda omständigheterna i målet oberoende av den bevisning som förebringats av parterna. Förstainstansrätten är således skyldig att handla om ett argument presenteras som har ett avgörande inflytande på det beslut som skall fattas och om gemenskapsjurisdiktionen inte kan bedöma detta argument utan att fastställa de faktiska omständigheter på vilka det av parten framförda argumentet grundar sig eller utan att besluta om ytterligare bevisupptagning för att avgöra sanningshalten av dessa faktiska omständigheter som parten påstår vara sanna.
- 108 Enligt Hüls var samtliga dessa villkor uppfyllda i det nu förevarande fallet, vilket borde ha föranlett förstainstansrätten att utreda de faktiska omständigheterna på vilka skrivelsen av den 4 mars 1992 grundade sig och begära att kommissionen inkom med alla relevanta dokument. Förstainstansrätten förfogar vidare över ett utrymme för skönsmässig bedömning vad gäller valet av processledningsåtgärder och har enligt Hüls gjort en oriktig bedömning genom att besluta att inte vidta några sådana åtgärder. När konkreta omständigheter avseende rättegångsfel åberopas reduceras det handlingsutrymme som förstainstansrätten har enligt artikel 64.3 i dess rättegångsregler till den grad att den måste besluta om bevisupptagning, eftersom det föreligger en utredningsskyldighet. En jämförelse mellan den nu förevarande tvisten och PVC-målen visar enligt Hüls att förstainstansrätten utan saklig grund har frångått sin tidigare praxis och följaktligen gjort en oriktig bedömning.

- 109 I den överklagade domen har förstainstansrätten uttalat att de felaktigheter som Hüls gjort gällande inte kunde medföra att polypropenbeslutet skulle anses som en nullitet utan endast leda till att det ogiltigförklarades. Det var emellertid just detta som Hüls ursprungligen yrkade. Det förelåg således ingenting som befriade förstainstansrätten från att pröva huruvida språkreglerna hade åsidosatts. Samma sak gäller ändringarna som gjordes i efterhand utan att någon behörighet därtill förelåg eller i avsaknad av underskrift av kommissionens ordförande och generalsekreterare. När förstainstansrätten gjorde bedömningen att Hüls inte hade presenterat tillräckliga bevis för att beslutet hade ändrats i efterhand underlät den att beakta vilken bevisbörda som vilade på klaganden vad gäller de faktiska omständigheterna och betydelsen av de omständigheter som avslöjades vid sammanträdet i PVC-målen vid förstainstansrätten. Eftersom det framgått att kommissionen sedan lång tid genomgående förfarit rättsstridigt anser Hüls att det åvilade kommissionen att visa att dess beslut verkligen var giltigt och att den undantagsvis hade iakttagit sin arbetsordning.
- 110 Hüls har påpekat att de dokument på grundval av vilka de faktiska omständigheterna skulle kunna fastställas var kommissionens interna handlingar och att endast denna skulle kunna inge dem. Förstainstansrätten skulle således ha begärt att kommissionen ingav dessa handlingar. Eftersom förstainstansrätten inte gjorde detta har den åsidosatt artikel 21 i EG-stadgan för domstolen och artikel 64.3 d i förstainstansrättens rättegångsregler.
- 111 De av Hüls åberopade invändningarna har enligt bolaget inte presenterats för sent, såsom kommissionen har gjort gällande. De grundades nämligen på nya omständigheter rörande kommissionens administrativa praxis som varken var kända av Hüls eller förstainstansrätten före det muntliga förfarandet i PVC-målen inför förstainstansrätten. Enligt Hüls finns det inga regler om tvingande frister när det gäller de processledande åtgärder som avses i artikel 64.3 i förstainstansrättens rättegångsregler. Kommissionen har själv vidgått att Hüls konkret hade gjort gällande att det förelåg ett åsidosättande av artikel 12 i kommissionens arbetsordning. Hänvisningen till artiklarna 48 och 49 i förstainstansrättens rättegångsregler saknar vidare stöd, eftersom det inte är fråga om sådana omständigheter som hade kunnat presenteras i de där angivna skrivelserna.
- 112 Hüls har hävdat att artikel 21 i EG-stadgan för domstolen samt artiklarna 62 och 64.3 d i förstainstansrättens rättegångsregler är ägnade att skydda bolagets

intressen och därför har karaktären av skyddsnormer, eftersom de är omedelbart knutna till förfarandet för utarbetande av domen. De syftar till att göra det möjligt för en berörd part att åberopa omständigheter som denna har fått kännedom om i efterhand och på så sätt säkerställa att förstainstansrätten beslutar sin dom på grundval av samtliga omständigheter som är av avgörande betydelse för lösningen av tvisten. Av domstolens praxis rörande artikel 61 i domstolens rättegångsregler framgår vilken vikt som fästs vid den avgörande betydelsen av de nya omständigheterna. Samma sak gäller för artikel 21 i EG-stadgan för domstolen och artikel 64.3 d i förstainstansrättens rättegångsregler. De ovannämnda normerna syftar vidare till att skydda och säkerställa rätten till försvar genom att de inte endast gör det möjligt för den berörda parten att vända sig till rätten med nya omständigheter som är av betydelse för utgången i målet utan också att ta ställning till samtliga omständigheter.

- 113 Kommissionen har gjort gällande att artikel 62 i förstainstansrättens rättegångsregler inte tvingar förstainstansrätten att återuppta det muntliga förfarandet, vilket klaganden har gjort gällande, utan ger rätten möjlighet att göra detta. Förstainstansrätten har på ett övertygande sätt förklarat skälen till varför den inte förordnade om återupptagande av det muntliga förfarandet eller om ytterligare bevisupptagning. Det var nämligen varken fråga om att ex officio klargöra några omständigheter som var av betydelse för avgörandet eller om att utreda en betydande faktisk omständighet som åberopats inom rätt tid och som var tvistig mellan parterna.
- 114 En granskning ex officio hade endast varit nödvändig om parterna hade lämnat sådana uppgifter som tydde på att polypropenbeslutet var en nullitet. Förstainstansrätten lämnade frågan om den påstådda avsaknaden av en originalhandling öppen, eftersom ett sådant fel i vart fall inte hade kunnat vara av betydelse. Sedan domstolens PVC-dom gäller att avsaknaden av ett bestyrkande av ett beslut enligt artikel 12 i kommissionens arbetsordning kan leda till ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet men inte till dess nullitet. Eftersom Hüls inte inom rätt tid och inte på ett tillräckligt klart sätt åberopade någon grund avseende att denna föreskrift skulle ha åsidosatts, behövde förstainstansrätten inte pröva frågan om det förelåg ett behörigen underskrivet original, inte ens med avseende på om polypropenbeslutet skulle anses vara en nullitet.

- 115 Hüls hemställan av den 4 mars 1992 grundades på polypropenbeslutets nullitet och inte på att det skulle ogiltigförklaras. Även om denna grund skulle uppfattas som en grund avseende ogiltigförklaring är den, enligt kommissionen, inte tillräckligt klart bestämd och har åberopats för sent.
- 116 Förstainstansrätten prövade Hüls hemställan av den 4 mars 1992, men kom fram till att bolaget inte hade åberopat några relevanta faktiska omständigheter inom rätt tid. Förstainstansrätten ställde med rätta frågan om grunden avseende att polypropenbeslutet var behäftat med fel hade åberopats inom rätt tid, varvid den hänförde sig till artikel 48.2 i förstainstansrättens rättegångsregler enligt vilken nya grunder inte får åberopas under rättegången, såvida de inte föranleds av rättsliga eller faktiska omständigheter som framkommit först under förfarandet.
- 117 Förstainstansrättens PVC-dom kan, enligt kommissionen, inte utgöra något skäl som framkommit först under förfarandet, eftersom praxis rörande ändringsförfarandet enligt artikel 41.1 i EG-stadgan för domstolen även gäller för artikel 48.2 i förstainstansrättens rättegångsregler. Enligt denna praxis (förstainstansrättens ovannämnda beslut i målet BASF mot kommissionen, punkt 12, och domstolens dom av den 19 mars 1991 i mål C-403/85 REV, Ferrandi mot kommissionen, REG 1991, s. I-1215) utgör en dom i ett annat förfarande inte någon grund för att inleda ett ändringsförfarande.
- 118 När det gäller de uttalanden som gjordes av kommissionens ombud vid den muntliga förhandlingen i PVC-målen i november 1991 skall det påpekas att Hüls företrädare var närvarande vid detta förfarande och hade kunnat göra gällande dessa uppgifter mycket tidigare i polypropenförfarandet. Följaktligen har Hüls inte åberopat grunden avseende ogiltigförklaring inom rätt tid utan först efter tre månader. Kommissionen har erinrat om att när det gäller det motsvarande fallet vid resning enligt artikel 125 i förstainstansrättens rättegångsregler så gäller en frist om tre månader räknat från den dag då sökanden fick kännedom om de förhållanden på vilka ansökan grundas. Med hänsyn till att artikel 48.2 i nämnda rättegångsregler har karaktären av undantag måste åberopandet av nya grunder ske inom rimlig tid även om någon särskild frist inte är föreskriven.

- 119 När det gäller det påstådda åsidosättandet av språkreglerna och påståendet om att polypropenbeslutet ändrades i efterhand, har Hüls endast kommit med antaganden, men inte presenterat några konkreta bevis eller åberopat någon konkret ogiltighetsgrund. I PVC-målen vid förstainstansrätten åberopade sökandena konkreta omständigheter avseende nämnda förfaranden. I det förfarande som föregick den nu överklagade domen förekom inte detta.
- 120 Förstainstansrätten har däremot godtagit att Hüls konkret har åberopat att ett original saknades. Inte ens detta åberopande tvingade emellertid förstainstansrätten att besluta om ytterligare bevisupptagning, varken med avseende på nulliteten vilken behandlas i den överklagade domen eller med hänsyn till en eventuell ogiltigförklaring av polypropenbeslutet. Förstainstansrätten har konstaterat att Hüls inte har framfört några konkreta uppgifter som tydde på att principen att ändring inte får ske i antagna rättsakter hade åsidosatts. Dessutom har den ifrågavarande grunden åberopats för sent i strid med bestämmelserna i artikel 48.2 i förstainstansrättens rättegångsregler. I motsats till vad Hüls har gjort gällande har förstainstansrätten på intet vis godtagit att bolaget presenterade sina argument inom rätt tid. Rätten uttryckte tvärtom tvivel på denna punkt, men lämnade frågan öppen, eftersom den undersökte frågan om polypropenbeslutet skulle anses som en nullitet ur ex officio-prövningssynvinkel.
- 121 Vad gäller Hüls mycket allmänna påstående att förstainstansrätten har åsidosatt sin skyldighet att klargöra omständigheterna i målet har kommissionen påpekat att artikel 64.3 d i förstainstansrättens rättegångsregler inte föreskriver vilka förutsättningar som gäller för begäran om processledande åtgärder. Samma skäl som föranledde förstainstansrätten att avslå yrkandet om återupptagande av det muntliga förfarandet gör sig även gällande beträffande yrkandet om vidtagande av processledande åtgärder och förstainstansrätten har med rätta inte förordnat om sådana åtgärder. Syftet med de processledande åtgärderna är nämligen, såsom framgår av artikel 64.1 i förstainstansrättens rättegångsregler, att säkerställa beredningen av mål och rättegångens förlopp, men inte att bota sökandens försummelse i samband med åberopandet av grunderna. Slutligen föreligger det ingen motsättning mellan den överklagade domen och de processledande åtgärder som förstainstansrätten vidtog i PVC-målen, eftersom förfarandena inte liknade varandra.

- 122 Vad för det första gäller de processledande åtgärderna erinrar domstolen om att den enligt artikel 21 i EG-stadgan för domstolen får begära att en part inkommer med alla de dokument och upplysningar som domstolen finner önskvärda. I artikel 64.1 i förstainstansrättens rättegångsregler föreskrivs att de åtgärder som vidtages för processledningen är avsedda att under bästa möjliga förhållanden säkerställa beredningen av mål, rättegångens förlopp och avgörande av tvister.
- 123 Enligt artikel 64.2 a och b i förstainstansrättens rättegångsregler har processledningen främst till syfte att säkerställa att det skriftliga och muntliga förfarandet förlöper väl samt underlätta bevisupptagningen och vidare att avgöra på vilka punkter parterna behöver komplettera sin bevisföring eller på vilka punkter det finns behov av bevisupptagning. Enligt artikel 64.3 d och 64.4 föreskrivs att de processledande åtgärderna kan bestå i att begära att handlingar eller andra dokument rörande målet företes och att varje part när som helst under rättegången får föreslå att sådana åtgärder vidtas.
- 124 Såsom domstolen har beslutat i den ovannämnda domen i målet Baustahlgewebe mot kommissionen, punkt 93, kan en part begära att förstainstansrätten såsom en processledande åtgärd förelägger motparten att inkomma med dokument som denna har i sin besittning.
- 125 Av både ändamålet med och föremålet för de processledande åtgärderna som föreskrivs i artikel 64.1 och 64.2 i förstainstansrättens rättegångsregler framgår att dessa åtgärder är knutna till de olika faserna i förfarandet inför förstainstansrätten vars förlopp de syftar till att underlätta.
- 126 Av detta följer att en part, efter det att det muntliga förfarandet har avslutats, endast kan hemställa om vidtagande av processledande åtgärder då förstainstansrätten beslutar att återuppta det muntliga förfarandet. Förstainstansrätten

hade således endast varit skyldig att besluta angående en sådan hemställan om den hade beviljat yrkandet om återupptagande av det muntliga förfarandet. Det föreligger därför inte några skäl att särskilt pröva de anmärkningar som Hüls har framfört i detta avseende.

- 127 Vad gäller hemställan om bevisupptagning framgår det av domstolens praxis (se, bland andra, dom av den 16 juni 1971 i mål 77/70, Prelle mot kommissionen, REG 1971, s. 561, punkt 7, och av den 15 december 1995 i mål C-415/93, Bosman, REG 1995, s. I-4921, punkt 53) att en sådan hemställan, när den görs efter det att det muntliga förfarandet har avslutats, endast kan bifallas om den avser faktiska omständigheter som kan ha en avgörande inverkan på avgörandet av tvisten och den berörde inte kunde göra dem gällande innan det muntliga förfarandet avslutades.
- 128 Samma lösning gör sig gällande beträffande hemställan om återupptagande av det muntliga förfarandet. Det stämmer att förstainstansrätten enligt artikel 62 i förstainstansrättens rättegångsregler inom detta område har utrymme för att göra en skönsmässig bedömning. Förstainstansrätten är dock endast skyldig att bifalla en sådan hemställan om den berörda parten stöder sig på omständigheter som kan ha en avgörande inverkan och inte kunde göra dem gällande innan det muntliga förfarandet avslutades.
- 129 I det förevarande fallet grundades den hemställan om återupptagande av det muntliga förfarandet och om ytterligare bevisupptagning som gjordes till förstainstansrätten på förstainstansrättens PVC-dom och på de uttalanden som kommissionens ombud gjorde vid den muntliga förhandlingen i PVC-målen eller vid den presskonferens som hölls efter det att nämnda dom hade avkunnats.
- 130 I detta hänseende fastslår domstolen å ena sidan att upplysningar av allmän karaktär rörande en påstådd praxis från kommissionens sida och som härrör från en dom som meddelats i andra mål eller uttalanden som gjorts med anledning av andra förfaranden inte som sådana kunde anses vara avgörande för den tvist som förstainstansrätten skulle avgöra.

- 131 Vad gäller felet som bestod i att det saknades av ordföranden och generalsekretären i kommissionen bestyrka original av polypropenbeslutet i samtliga språkversioner har förstainstansrätten visserligen konstaterat att Hüls åberopade detta förhållande i sin skrivelse av den 4 mars 1992. Hüls har dock inte presenterat några avgörande omständigheter som avser just polypropenbeslutet som skulle kunna motivera ett återupptagande av det muntliga förfarandet.
- 132 Å andra sidan vill domstolen understryka att Hüls redan i sin ansökan hade möjlighet att tillhandahålla förstainstansrätten åtminstone några upplysningar som bekräftar att åtgärder för processledning och bevisupptagning var nödvändiga för rättegången för att kunna bevisa att polypropenbeslutet hade ändrats efter det att det hade antagits av kommissionsledamöternas kollegium, vilket vissa av sökandena gjorde i PVC-målen (jämför den ovannämnda domen i målet Baustahlgewebe mot kommissionen, punkterna 93 och 94).
- 133 Det skall på denna punkt noteras att förstainstansrätten, i motsats till vad Hüls har gjort gällande, i den överklagade domen inte har bedömt att de omständigheter som angavs i bolagets hemställan av den 4 mars 1992 har åberopats inom rätt tid.
- 134 Det skall tilläggas att förstainstansrätten inte var skyldig att besluta att det muntliga förfarandet skulle återupptas på grund av en påstådd skyldighet att ex officio undersöka omständigheter avseende frågan om förfarandet för antagandet av polypropenbeslutet varit korrekt. En sådan skyldighet att behandla omständigheter som hänför sig till allmän ordning kan nämligen endast föreligga på grund av bevisning som har presenterats i målet.
- 135 Det skall således fastställas att förstainstansrätten inte har gjort sig skyldig till någon felaktig rättstillämpning genom att vägra att återuppta det muntliga förfarandet och besluta om vidtagande av åtgärder för processledning och ytterligare bevisupptagning.

- 136 Av vad som har anförts ovan följer att den andra delen av den grund som avser åsidosättandet av gemenskapsrätten och grunden avseende rättegångsfel heller inte kan vinna bifall.

Huruvida förstainstansrätten åsidosatte gemenskapsrätten då den fastställde och prövade de omständigheter som förelagts den för bedömning, då den bedömde det individuella ansvaret hos dem som deltog i överträdelsen samt då den fastställde bötesbeloppet

Allmänt

- 137 Med en tredje del av den grund som avser åsidosättandet av gemenskapsrätten har Hüls klandrat förstainstansrätten för att ha begått fel när den fastställde och prövade de faktiska omständigheterna, vilket har inverkat på bedömningen av det individuella ansvaret hos dem som deltog i överträdelsen och på fastställelsen av bötesbeloppet.
- 138 Inom ramen för ett överklagande ankommer det enligt Hüls på domstolen att bedöma bevisningen så snart som det är fråga om juridiska parametrar vid bevisupptagningen, bevishanteringen och bevisvärderingen samt när det gäller bevisbördan och bevisstyrkan.
- 139 Bevisvärderingen är sålunda underkastad en kontroll med avseende på om förstainstansrätten har iakttagit och på ett riktigt sätt har tillämpat bevisrättsliga regler, logiska regler eller allmänna erfarenhetsregler. Därutöver måste en prövning också ske av om de fastställda omständigheterna tillåter de slutsatser som dragits. Inom konkurrensområdet måste de av kommissionen åberopade omständigheterna vara ägnade att stödja kommissionens slutsatser. Vad gäller bevisstyrkan är det tillräckligt, men även nödvändigt, att den faktiska situationen kan härledas ur tillräckligt tungt vägande, klara och överensstämmande

antaganden som inte motsägs av motsatta antaganden. Indicierna måste bedömas i ett sammanhang och med hänsyn till de särskilda förhållanden som råder på den ifrågavarande marknaden.

140 Enligt Hüls vilar dessa krav på presumtionen för den anklagades oskuld som är stadfäst i artikel 6.2 i Europakonventionen om mänskliga rättigheter som även gäller enligt gemenskapsrätten. Inom ramen för ett överklagande måste man i vart fall anta att presumtionen för den anklagades oskuld har åsidosatts om förstainstansrätten när den fastställer och prövar de faktiska omständigheterna kommer fram till resultat som är oförenliga med partens argumentation eller som inte tar tillräcklig hänsyn till denna eller om de styrkta faktiska omständigheterna inte räcker till för att stödja de konsekvenser som dragits därav. Beslut som är behäftade med sådana fel skall i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 54 första stycket i EG-stadgan för domstolen upphävas, eftersom de villkor som avses i artikel 51 första stycket i samma stadga är uppfyllda.

Deltagandet i de regelbundna sammanträdena

141 Enligt Hüls har förstainstansrätten, i punkterna 114—129 i den överklagade domen, felaktigt antagit att bolaget deltog i de regelbundna producentsammanträdena från slutet av år 1978 eller början av år 1979. Hüls har i detta hänseende anmärkt att det avsnitt i ICI:s svar på kommissionens begäran om upplysningar på vilket förstainstansrätten grundar sig inte innehåller någon utsaga om längden av deltagandet. Ställningen som "regular participant" tillåter inte några slutsatser beträffande under vilken period som företaget deltog i sammanträdena. Förstainstansrätten har sålunda bortsett från att ICI:s utsaga saknade bevisvärde och har åsidosatt de krav som gäller vid bevisvärderingen.

142 De i punkt 115 i den överklagade domen omnämnda tabellerna utgör ett högst tveivelaktigt bevis och tillåter inte några slutsatser beträffande under hur lång tid

klaganden deltog i sammanträdena. Av tabellerna går det varken att utläsa vem som har upprättat dem eller på grundval av vilka källor de har tillkommit. De siffror som nämns där kan inte betecknas som försäljningssiffror, eftersom det inte kan uteslutas att det rör sig om talrika förslag i syfte att upprätta ett system för kontroll av kvoter. Tabellerna kan ha tillkommit på olika sätt utan att några sammanträden har ägt rum. Källan kan till exempel ha varit Fidessystemet. I vart fall kan de inte utgöra något bevis på att sammanträdena har ägt rum.

- 143 Förstainstansrätten har enligt Hüls endast stött sig på ett allmänt uttalande från ICI:s sida skrivet på engelska i konjunktiv och vars översättning till tyska var felaktig. ICI:s uttalande avser endast en av tabellerna och bevisar således inte att de uppgifter som finns i den tabell i vilken kvotsystemet för år 1979 fastställs härstammar från Hüls.
- 144 När det gäller förstainstansrättens uppfattning att Hüls ofullständiga svar på begäran om upplysningar och bolagets deltagande i sammanträdena åren 1982—1983 stöder antagandet att Hüls deltog regelbundet i de regelbundna sammanträdena, kan det, enligt Hüls, endast påpekas att deltagandet i sammanträdena åren 1982—1983 inte säger något om Hüls beteende fyra till fem år tidigare.
- 145 Enligt Hüls förekom det aldrig något hemligt samförstånd mellan deltagarna utan på sin höjd samordnade förfaranden, vilket förutsätter en samordning mellan företagen, ett beteende på marknaden som svarar mot denna samordning och ett orsakssamband mellan dessa båda rekvisit. Även om man antar att Hüls sporadiska deltagande i sammanträdena skulle ha utmynnat i en samordning, så saknas rekvisitet som avser Hüls beteende på marknaden.
- 146 Hüls har av detta dragit slutsatsen att förstainstansrätten, i strid med gemenskapsrättsliga principer vad gäller bevisstyrka och bevisvärdering, på grunder som inte är hållbara kommit fram till att bolaget deltog i de regelbundna sammanträdena från och med åren 1978—1979, trots att det endast föreligger bevis för att bolaget deltog i ett sammanträde år 1981 och därefter för åren

1982—1983. Även när det gäller perioden 1981—1983 har förstainstansrätten endast kunnat komma fram till att Hüls deltog i sammanträdena i syfte att fastställa priser och försäljningsvolymen genom att underlåta att beakta principerna om bevisbördan. I punkt 126 har förstainstansrätten nämligen, i strid mot oskyldighetspresumtionen och på ett sätt som är oförenligt med gemenskapsrättens principer, ålagt Hüls att bevisa sin oskuld. Bevisbördan åvilar emellertid inte Hüls, utan kommissionen. Att Hüls inte deltog i sammanträdena är för övrigt ett negativt faktum som bolaget inte kan bevisa.

147 Enligt kommissionen stämmer det inte att de upplysningar som lämnades av ICI beträffande Hüls deltagande i sammanträdena från slutet av år 1978 eller början av år 1979 var det enda indiciet som förelåg. Dessa upplysningar måste nämligen i synnerhet betraktas mot bakgrund av den tabell där kvoterna för år 1979 fastställs, vilken nämns i punkt 115 i den överklagade domen, och i vilken den för Hüls angivna kvoten endast kan basera sig på uppgifter som Hüls självt har lämnat.

148 Kommissionen har även påpekat att förstainstansrätten inte har begärt att Hüls skulle bevisa sin oskuld, utan endast har angett att det inte förelåg tillräckliga hållpunkter som kunde motivera det ovanliga beteendet hos Hüls, som gjorde gällande att det hade deltagit i sammanträdena utan någon avsikt att delta i de där beslutade konkurrensfientliga verksamheterna. Punkterna 116 och 117 i den överklagade domen visar dessutom att förstainstansrätten med hänsyn till Hüls eget beteende har fäst mindre vikt vid bolagets förklaringar än vid de uppgifter på vilka kommissionen grundade sitt beslut. Förstainstansrätten har sålunda på intet sätt åsidosatt några rättsregler och särskilt inte presumtionen om den anklagades oskuld i den mening som avses i artikel 6 i Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

149 Vad gäller de argument som grundas på presumtionen om den anklagades oskuld står det klart att denna princip, som garanteras genom artikel 6.2 i Europakonventionen om mänskliga rättigheter och som följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner, hör till de grundläggande friheter som enligt domstolens fasta praxis — som dessutom på nytt bekräftas i ingressen till Europeiska enhetsakten och i artikel F.2 i Fördraget om Europeiska unionen — skyddas genom gemenskapens rättsordning (jämför den ovannämnda domen i målet Bosman, punkt 79).

- 150 Med hänsyn till arten av de ifrågavarande överträdelserna och svårighetsgraden av de därtill knutna sanktionerna anser domstolen vidare att principen om presumtionen för den anklagades oskuld skall tillämpas i förfaranden rörande åsidosättanden av konkurrensregler som gäller företag och som kan leda till ålägganden av böter eller viten (jämför särskilt dom av den 21 februari 1984 i målet Öztürk, serie A nr 73, och av den 25 augusti 1987 i målet Lutz, serie A nr 123-A av Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter).
- 151 Vad gäller frågan om Hüls anmärkningar är befogade skall för det första noteras att förstainstansrätten, i motsats till vad Hüls har gjort gällande, har konstaterat att ICI:s svar angående Hüls deltagande i de regelbundna sammanträdena styrktes av andra omständigheter såsom de i punkt 115 i den överklagade domen angivna tabellerna.
- 152 För det andra ingår frågan om vilket värde som skall tilldelas dessa tabeller, ICI:s ovannämnda svar och svaren som avgivits av de flesta av sökandena på en skriftlig fråga från förstainstansrätten och enligt vilka nämnda tabeller inte hade kunnat sammanställas på grundval av statistiken i Fidessystemet i bevisvärderingen och kan inte prövas av domstolen inom ramen för ett överklagande.
- 153 För det tredje har förstainstansrätten, mot bakgrund av de hållpunkter som den hade fastslagit, för att kunna bedöma trovärdigheten av Hüls förklaring att det inte hade deltagit i några andra sammanträden under de föregående åren med rätta tagit hänsyn till omständigheter som, i motsats till vad bolaget hade uppgivit i sitt svar på begäran om upplysningar, visade att Hüls hade deltagit i vissa sammanträden år 1982 och 1983.
- 154 För det fjärde skall det i detta avseende erinras om att det ankommer på kommissionen att förete bevisning om de överträdelser som den har konstaterat och fastställa vilken bevisning som krävs för att på ett tillfredsställande sätt visa förekomsten av de faktiska omständigheter som utgör en överträdelse (den ovannämnda domen i målet Bauhstahlgewerbe mot kommissionen, punkt 58).

- 155 Eftersom kommissionen hade förmått visa att Hüls deltog i sammanträden mellan företag som var uppenbart konkurrensfientliga åvilade det emellertid Hüls att anföra omständigheter som visade att bolaget deltog i nämnda sammanträden utan någon som helst konkurrensfientlig inställning genom att styrka att bolaget hade förklarat för sina konkurrenter att det deltog i sammanträdena med en annan inställning än dessa. Förstainstansrätten har därför inte på ett otillåtet sätt kastat om bevisbördan.
- 156 För det femte och slutligen vilar Hüls argument att det saknas bevis på ett marknadsbeteende som svarar mot samordningen mellan företagen och på konkurrensbegränsande effekter på en felaktig uppfattning av vilka krav som gäller för bevisningen av ett samordnat förfarande i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget.
- 157 Förstainstansrätten har nämligen i punkt 129 i den överklagade domen bedömt att kommissionen med rätta, i andra hand, kunnat kvalificera polypropenproducenternas regelbundna sammanträden, i vilka klaganden deltog mellan slutet av år 1978 eller början av år 1979 och september 1983, såsom samordnade förfaranden i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget.
- 158 Av domstolens fasta praxis följer att begreppet samordnat förfarande avser en form av samordning mellan företag som, utan att ha gått så långt att ett avtal i egentlig mening slutits, ändå medvetet byter ut de risker som konkurrensen innebär mot ett praktiskt samarbete (se dom av den 16 december 1975 i de förenade målen 40/73—48/73, 50/73, 54/73—56/73, 111/73, 113/73 och 114/73, Suiker Unie m. fl. mot kommissionen, REG 1975, s. 1663, punkt 26, och av den 31 mars 1993 i de förenade målen C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 och C-125/85—C-129/85, Åhlström Osakeyhtiö m. fl. mot kommissionen, REG 1993, s. I-1307, svensk specialutgåva, volym 14, punkt 63).
- 159 Domstolen har tillagt att kriterierna för samordning och samarbete måste förstås utifrån grundtanken i fördragets konkurrensbestämmelser, enligt vilken varje

ekonomisk aktör självständigt skall bestämma vilken politik han vill tillämpa på marknaden (se den ovannämnda domen i de förenade målen Suiker Unie m. fl. mot kommissionen, punkt 173, dom av den 14 juli 1981 i mål 172/80, Züchner, REG 1981, s. 2021, svensk specialutgåva, volym 6, punkt 13, den ovannämnda domen i de förenade målen Åhlström Osakeyhtiö m. fl. mot kommissionen, punkt 63 och den ovannämnda domen av den 28 maj 1998 i målet Deere mot kommissionen, punkt 86).

160 Även om det enligt samma rättspraxis är riktigt att detta krav på självständighet inte utesluter att aktörerna har rätt att rationellt anpassa sig till sina konkurrenters konstaterade eller förväntade beteende, är det emellertid helt och hållet uteslutet att det förekommer direkta eller indirekta kontakter mellan sådana aktörer som kan medföra påverkan på en faktisk eller potentiell konkurrents beteende på marknaden eller att för en sådan konkurrent avslöja det beteende man har beslutat eller som man överväger att själv tillämpa på marknaden, när dessa kontakter syftar till eller resulterar i konkurrensvillkor som inte motsvarar de normala villkoren på marknaden i fråga med beaktande av de tillhandahållna produkternas eller tjänsternas beskaffenhet, hur betydelsefulla och hur många företagen var och den nämnda marknadsens volym (jämför de ovannämnda domarna i de förenade målen Suiker Unie m.fl. mot kommissionen, punkt 174, i målet Züchner, punkt 14, och av den 28 maj 1998 i målet Deere mot kommissionen, punkt 86).

161 Därav följer för det första att begreppet samordnat förfarande, såsom framgår av ordalydelsen av artikel 85.1 i fördraget, förutom samordningen mellan företagen även förutsätter ett beteende på marknaden som svarar mot denna samordning och ett orsakssamband mellan dessa båda rekvisit.

162 Det måste emellertid, såvida motsatsen inte bevisas vilket åvilar de berörda aktörerna att göra, antas att de företag som deltar i det samordnade förfarandet och som fortsätter att vara aktiva på marknaden tar hänsyn till de uppgifter som de har lämnat till varandra när de bestämmer sitt beteende på marknaden. Detta gäller i än högre grad när samordningen har skett regelbundet under en lång period, vilket såsom förstainstansrätten har fastställt var fallet i förevarande mål.

- 163 För det andra omfattas, i motsats till vad Hüls anført, ett sådant samordnat förfarande som beskrivits ovan av artikel 85.1 i fördraget, även om konkurrensstridiga effekter saknas på marknaden.
- 164 Det framgår för det första omedelbart av ordalydelsen av den nämnda föreskriften att samordnade förfaranden, i likhet med avtal mellan företag och beslut av företagssammanslutningar, är förbjudna om de har ett konkurrensstridigt syfte, oberoende av vilken effekt de har.
- 165 Även om begreppet samordnat förfarande förutsätter ett beteende från de deltagande företagen på marknaden innebär det dock inte nödvändigtvis att detta beteende leder till det konkreta resultatet att konkurrensen begränsas, hindras eller snedvrids.
- 166 Slutligen är denna tolkning inte oförenlig med den restriktiva karaktären av det i artikel 85.1 i fördraget stadgade förbudet (se dom av den 29 februari 1968 i mål 24/67, Parke Davis, REG 1968, s. 81, s. 109; svensk specialutgåva, volym 1), eftersom den inte alls utvidgar tillämpningsområdet utan helt överensstämmer med den bokstavliga betydelsen av de uttryck som används i den nämnda föreskriften.
- 167 I motsats till vad Hüls har hävdad har förstainstansrätten således inte åsidosatt de regler som skall tillämpas beträffande bevisbördan när den bedömde att kommissionen hade förmått styrka bolagets deltagande i en samordning mellan polypropenproducenter som hade till syfte att begränsa konkurrensen och därför inte behövde bevisa att denna samordning kom till uttryck i beteenden på marknaden eller hade konkurrensbegränsande effekter. Det åvilade tvärtom Hüls att visa att samordningen inte på något sätt påverkade bolagets beteende på marknaden.

- 168 Vid detta förhållande är det, utan att alla aspekter av förstainstansrättens tolkning av artikel 85.1 i fördraget behöver undersökas, tillräckligt att fastställa att förstainstansrätten, genom sin bedömning att kommissionen förmått styrka att Hüls regelbundet deltog i producenternas regelbundna sammanträden mellan slutet av år 1978 eller början av år 1979 och september 1983, att syftet med dessa sammanträden i synnerhet var att fastställa mål för priser och försäljningsvolymer och att dessa sammanträden ingick som en del av ett system, i alla händelser varken har åsidosatt principen om presumtionen för den anklagades oskuld eller de regler som skall tillämpas beträffande bevisbördan. De anmärkningar som Hüls har framfört i dessa avseenden kan därför inte godtas.

Prisinitiativen

- 169 Enligt Hüls har förstainstansrätten, i punkterna 166—177 i den överklagade domen, underlåtit att beakta de krav som måste ställas på bevisvärderingen och på bevisningens styrka och har dragit allmänna slutsatser som inte har stöd av de fastställda faktiska omständigheterna. Förstainstansrätten har bortsett från att Hüls endast deltog sporadiskt och under en begränsad tid i de sammanträden vid vilka prisfrågor diskuterades när den gjorde ett allmänt antagande om att Hüls hade deltagit i producenternas regelbundna sammanträden och där ingått överenskommelser om prisinitiativ.
- 170 När förstainstansrätten av detta deltagande drog slutsatsen att Hüls medverkade till prisinitiativen och till att genomföra dessa samt ålade bolaget bevisbördan för att så inte var fallet har rätten felaktigt krävt att Hüls skulle bevisa sin oskuld. Förstainstansrätten har dessutom underlåtit att beakta de förmildrande omständigheterna som motsäger det i punkt 168 i den överklagade domen gjorda antagandet i detta hänseende.
- 171 Hüls har även understrukt att även om bolaget deltog i sammanträden så har det endast i tre fall, mellan juli och november 1982, utfärdat prisinstruktioner som återgav de riktlinjer som angavs vid sammanträdena. Dessa instruktioner var av rent intern art och överfördes aldrig till kunderna. Prisinitiativen tillämpades således aldrig av Hüls, vilket är av betydelse för antagandet att det inte förekom

något hemligt samförstånd mellan producenterna utan endast samordnade förfaranden. I Hüls fall skedde ingen tillämpning på den marknad som svarade mot samordningen. Prisinstruktionernas effekter på marknaden var således lika med noll, eftersom försäljningskontoren aldrig överförde dem till kunderna. Hüls har fört en självständig prispolitik genom att i sitt eget intresse investera i specialprodukter för att komma bort från de förlustbringande massprodukterna.

- 172 Genom att begränsa sina konstateranden till perioden efter år 1982 har förstainstansrätten erkänt att det inte förelåg någon bevisning mot Hüls för den föregående perioden, vilket borde ha beaktats vid bestämmandet av böterna. Slutsatserna i den överklagade domen, som är medvetet vagt formulerade, strider mot de fastställda faktiska omständigheterna och innebär ett åsidosättande av motiveringsskyldigheten. Förstainstansrätten har vidare tillmätt indicier med svag bärkraft en uppenbart överdriven betydelse genom att av ICI:s erkännande sluta sig till ett beteende för vilket Hüls kunde göras individuellt ansvarigt. Enbart det faktum att Hüls deltagit i vissa enskilda sammanträden tillåter inte att man därav drar slutsatsen att bolaget också deltagit i prisöverenskommelser genom att tillämpa resultaten av dessa.
- 173 Kommissionen har hänvisat till de argument som den presenterade i samband med Hüls deltagande i sammanträdena och har påpekat att det åvilar den som vill åberopa sig på ett fullständigt atypiskt beteende att presentera konkreta uppgifter till stöd för sitt påstående. Helt allmänna påståenden om mentala förbehåll och en avsikt att förstålla sig är inte tillräckliga. Kommissionen har tillagt att förstainstansrätten med rätta har uppmärksammat att de av Hüls utfärdade prisinstruktionerna inte enbart var av rent intern karaktär. När det gäller bevisvärdet av de uppgifter som ICI har lämnat har kommissionen påpekat att detta är en fråga om bevisvärdering som inte kan tas upp till prövning inom ramen för ett överklagande.
- 174 På denna punkt noterar domstolen först att förstainstansrätten, utan att otillåtligt kasta om bevisbördan, med hänsyn till att kommissionen hade förmått styrka att Hüls hade deltagit i sammanträden i vilka prisinitiativ hade

beslutats, organiserats och kontrollerats, med rätta utgick från att det åvilade Hüls att visa att bolaget inte hade medverkat i dessa initiativ.

- 175 Vidare ankommer det inte på domstolen att inom ramen för ett överklagande ifrågasätta förstainstansrättens bedömning, i punkt 173 i den överklagade domen, att de prisinstruktioner som riktades till försäljningskontoren från Hüls huvudkontor var avsedda att få externa effekter.
- 176 Slutligen är de argument som Hüls framfört i syfte att visa att bolagets beteende på marknaden inte var beroende av prisinitiativen eller att förstainstansrättens konstateranden i detta avseende endast rör en del av den period som avses i polypropenbeslutet inte relevanta.
- 177 Förstainstansrätten har nämligen, i punkt 291 i den överklagade domen, bedömt att kommissionen med rätta kunnat kvalificera Hüls och de andra polypropenproducenternas överenskommelser om bland annat prisinitiativ såsom avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget.
- 178 Av fast praxis gällande tillämpningen av artikel 85.1 i fördraget följer att de konkreta effekterna av ett avtal inte behöver beaktas så snart det framgår att avtalet har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen (dom av den 13 juli 1966 i de förenade målen 56/64 och 58/64, Consten och Grundig mot kommissionen, REG 1966, s. 429, s. 496, svensk specialutgåva, volym 1, jämför även dom av den 11 januari 1990 i mål C-277/87, Sandoz prodotti farmaceutici mot kommissionen, REG 1990, s. I-45, och av den 17 juli 1997 i mål C-219/95 P, Ferriere Nord mot kommissionen, REG 1997, s. I-4411, punkterna 14 och 15).
- 179 Följaktligen har förstainstansrätten inte åsidosatt de regler som skall tillämpas beträffande bevisningen och sin motiveringskyldighet när den bedömde att

kommissionen har styrkt att Hüls var en av de producenter som enades om de i polypropenenbeslutet nämnda prisinitiativen och att dessa initiativ ingick i ett system och att initiativen fortsatte att ha effekt till november 1983. De anmärkningar som Hüls har riktat mot denna del av den överklagade domen kan således inte godtas.

Åtgärderna för att främja genomförandet av prisinitiativen

180 Enligt Hüls har förstainstansrätten, i punkterna 189—199 och i synnerhet i punkt 190, felaktigt fastställt att även Hüls samtyckte till åtgärder för att främja genomförandet av prisinitiativen genom att delta i vissa sammanträden, men utan att ange vilka åtgärder det gällde, vem som deltog och från vilken tidpunkt och på vilket sätt anmärkningarna har bevisats. Hüls har gjort gällande att förstainstansrättens bedömning att bolaget deltog i detta komplex av åtgärder är en följd av att Hüls inte har presenterat några uppgifter som visade på motsatsen. Hüls har anmärkt att ett sådant resonemang inte uppfyller kraven på motivering, men heller inte kraven som ställs på bevisvärderingen med hänsyn till den juridiska argumentation som bolaget har presenterat och de faktiska omständigheter på vilka denna bygger.

181 Beträffande "account leadership" har Hüls påpekat att det endast förekom förslag och diskussioner, men att dessa aldrig ledde fram till denna typ av överenskommelser. Det går inte att dra några slutsatser om genomförandet av leadershipsystemet utifrån de dokument som kommissionen har presenterat. Förstainstansrättens ordval visar att någon bindande överenskommelse aldrig genomfördes och att något avtal aldrig kom till stånd. Detta visar också att producenterna inte var beredda att ingå bindande överenskommelser om konkurrensbegränsande åtgärder och om att genomföra dessa och att deras inställning vid sammanträdena var en blandning av mentala förbehåll och desinformation. Det i punkt 191 i den överklagade domen citerade avsnittet rör endast en framställning om allmänna problem i samband med "customer tourism" och utgör inte något stöd för förstainstansrättens slutsatser om att kunder tilldelades vissa producenter och om utnämning av "ledare". Hüls har påpekat att det aldrig har varit ledare för de fyra kunder som påstods ha tilldelats

bolaget när det gäller kvantiteter eller priser, även om Hüls varit deras leverantör i enstaka fall. Ett sådant differentierat beteende vad gäller leveranser står i diametral motsats till antagandet att Hüls utövade ett "account leadership".

- 182 Enligt kommissionen måste punkt 190 i den överklagade domen ses mot bakgrund av det sammanhang i vilket den ingår. Vad Hüls uppgett beträffande att "account leadership"-systemet inte genomfördes strider mot de bevis som förstainstansrätten har angivit i punkterna 192 och 193, av vilka det framgår att detta system i vart fall delvis fungerade under två månader, även om de berörda företagen inte var nöjda med det.
- 183 Domstolen noterar i detta hänseende först endast att förstainstansrätten, i motsats till vad Hüls har gjort gällande, i punkterna 190—192 och 197—198 i den överklagade domen, har lämnat en tillräcklig motivering vad gäller förekomsten och arten av åtgärderna för att främja genomförandet av prisinitiativen och beträffande vilka företag som deltog i åtgärderna.
- 184 Vidare kan förstainstansrättens värdering av de bevis som har förebringats inför rätten, särskilt sammanträdesprotokollen och ICI:s och Hüls svar på begäran om upplysningar, inte bli föremål för prövning från domstolens sida inom ramen för ett överklagande.
- 185 Slutligen är, av de skäl som har angetts i punkt 178 i denna dom, de argument som Hüls framfört i syfte att visa att bolaget inte genomförde "account leadership"-systemet inte relevanta, eftersom förstainstansrätten i punkt 291 i den överklagade domen har bedömt att kommissionen med rätta kunnat kvalificera Hüls och de andra polypropenproducenternas överenskommelser om åtgärder för att främja genomförandet av prisinitiativen såsom avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget.

- 186 Därav följer att förstainstansrätten inte har åsidosatt de regler som skall tillämpas beträffande bevisningen och sin motiveringsskyldighet när den bedömde att kommissionen hade styrkt att Hüls var en av de producenter som enades om de i polypropenenbeslutet nämnda åtgärderna för att främja genomförandet av pris-initiativen. De anmärkningar som Hüls har framfört i detta hänseende kan således heller inte godtas.

Avsättningsmål och kvoter

- 187 Beträffande avsättningsmålen och kvoterna, som behandlas i punkterna 231—261 i den överklagade domen, har Hüls uppgett att förstainstansrätten först grundat sig på det felaktiga antagandet att bolaget regelbundet deltog i producenternas regelbundna sammanträden. Förstainstansrätten har vidare konstaterat att Hüls namngavs i de olika tabellerna och därmed antytt att omnämmandet av Hüls utgjorde ett ytterligare indicium som går utöver deltagandet i sammanträdena. Hüls har klandrat förstainstansrätten för att med utgångspunkt i att Hüls omnämndes i tabellerna felaktigt ha dragit slutsatsen att bolaget deltog regelbundet i de regelbundna sammanträdena och därmed ha gett det felaktiga intrycket att det fanns en rad bevis för bolagets deltagande, trots att alla anklagelser om att Hüls namngivits i vissa tabeller kan föras tillbaka på en punkt. Tabellerna beträffande vilka varken upphovsmännen eller vilket datum de hade upprättats var kända stöder slutligen enligt Hüls på inte sätt förekomsten av ett konkurrensstridigt beteende.
- 188 Kommissionen har invänt att den ifrågasatta domen innehåller en utförlig bevisvärdering. Hüls har i detta avseende i sin kritik bortsett från den bevisning som föreligger. Anmärkningen kan inte tas upp till prövning, eftersom den hänför sig till bevisvärderingen och är grundlös då den strider mot den bevisning som föreligger och som ingående har värderats av förstainstansrätten.

- 189 I den utsträckning som Hüls anmärkningar riktar sig mot vad förstainstansrätten har konstaterat beträffande bolagets deltagande i de regelbundna sammanträdena skall de ogillas av samma skäl som anges i punkterna 151—167 i denna dom.
- 190 I den mån som de avser förstainstansrättens värdering av de bevis som har förebringats inför rätten, särskilt tabellerna över sammanträdesdeltagarna, kan de inte tas upp till prövning inom ramen för ett överklagande.
- 191 Följaktligen har förstainstansrätten inte åsidosatt de regler som skall tillämpas beträffande bevisningen och sin motiveringsskyldighet när den bedömde att kommissionen hade styrkt att Hüls förekom bland de polypropenproducenter som enades om mål för försäljningsvolymen för åren 1979, 1980 och första halvåret 1983 samt att begränsa sina månatliga försäljningar i förhållande till en tidigare period för åren 1981 och 1982 som omtalas i polypropenbeslutet och som ingick i ett kvotsystem. Inte heller på denna punkt kan Hüls anmärkningar godtas.

Deltagarnas individuella ansvar för en överträdelse och fastställelsen av böterna

- 192 Slutligen har Hüls gjort gällande att förstainstansrätten inte klart har kunnat fastställa den tidsmässiga och faktiska omfattningen av de enskilda aktörernas delaktighet. Om flera företag har deltagit i en överträdelse av bestämmelserna i artikel 85 i fördraget måste varje företags delaktighet i varje enskild delhandling styrkas med samma säkerhet som om det rörde sig om en ensam lagöverträdare. Var och en av dessa är nämligen endast ansvarig i den utsträckning som hans

delaktighet är styrkt och graden av varje lagöverträdarens delaktighet tagen för sig måste fastställas särskilt.

- 193 I synnerhet måste böterna beräknas individuellt med hänsyn till omständigheterna i samband med delaktigheten. Kommissionen och förstainstansrätten har enligt Hüls inte respekterat dessa principer, särskilt inte då de fastställde böterna på grundval av Hüls omsättning utan att ta hänsyn de särskilda omständigheterna i bolagets situation.
- 194 Dels anser domstolen, i motsats till vad Hüls har gjort gällande, att det av vad som har anförts ovan framgår att förstainstansrätten inte har gjort sig skyldig till rättegångsfel då den tillräknade bolaget delaktigheten i den ifrågavarande överträdelsen och bedömde varaktigheten och betydelsen av denna delaktighet.
- 195 Dels erinrar domstolen om att det, enligt fast rättspraxis (se, i synnerhet, dom av den 7 juni 1983 i de förenade målen 100/80—103/80, *Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen*, REG 1983, s. 1825, svensk specialutgåva, volym 7, s. 133, punkt 121, och av den 12 november 1985 i mål 183/83, *Krupp Stahl mot kommissionen*, REG 1985, s. 3609, punkt 37), vid fastställandet av böterna är tillåtet att ta hänsyn till såväl företagets totala omsättning, vilken ger en antydning, om än ungefärlig och ofullständig, om företagets storlek och ekonomiska styrka, som den del av denna omsättning som härrör från de varor som är föremål för överträdelsen, och som därmed kan ge en antydning om denna överträdelsens omfattning.
- 196 Av punkt 361 i den överklagade domen, som hänvisar till punkterna 108 och 109 i polypropenbeslutet, framgår att hänsyn togs till hur mycket polypropen som vart och ett av företagen levererade i gemenskapen och till dessa företags omsättning. Förstainstansrätten har således inte gjort sig skyldig till något rättegångsfel i detta avseende.

- 197 Det ankommer dessutom inte på domstolen att, inom ramen för ett överklagande, av billighetsskäl ersätta förstainstansrättens bedömning av storleken av det bötesbelopp som skall ådömas ett företag på grund av dess överträdelse av gemenskapsrätten, vilket är en fråga som omfattas förstainstansrättens fulla prövningsrätt, med sin egen bedömning (se, i synnerhet, dom av den 15 december 1994 i mål C-320/92 P, Finsider mot kommissionen, REG 1994, s. I-5697, punkt 46).
- 198 Därav följer att anmärkningarna rörande uppskattningen av deltagarnas individuella ansvar för överträdelsen och fastställandet av storleken på bötesbeloppet inte kan godtas. Följaktligen kan den tredje delen av den grund som avser åsidosättandet av gemenskapsrätten heller inte vinna bifall.
- 199 Då ingen av de grunder som Hüls har åberopat kan godtas, skall överklagandet ogillas helt.

Rättegångskostnader

- 200 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 118 skall tillämpas i mål om överklagande, skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Eftersom Hüls har tappat målet skall detta bolag förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. DSM skall bära sina kostnader.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

följande dom:

- 1) Överklagandet ogillas.
- 2) Hüls AG skall ersätta rättegångskostnaderna.
- 3) DSM NV skall bära sina rättegångskostnader.

Kapteyn

Hirsch

Mancini

Murray

Ragnemalm

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 8 juli 1999.

R. Grass

Justitiesekreterare

P.J.G. Kapteyn

Ordförande på sjätte avdelningen